

Inflacija i njezin utjecaj na potrošnju stanovništva u Republici Hrvatskoj

Bionda, Darija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:277:813584>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

DARIJA BIONDA, 0253055250

**INFLACIJA I NJEZIN UTJECAJ NA POTROŠNJU
STANOVNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI
PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ RAČUNOVODSTVA

INFLACIJA I NJEZIN UTJECAJ NA POTROŠNJU
STANOVNIŠTVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA OSNOVE MAKROEKONOMIJE

MENTOR: doc. dr. sc. Mirjana Jeleč Raguž

STUDENT: Darija Bionda

JMBAG studenta: 0253055250

Požega, 2024. godine

SADRŽAJ

SAŽETAK	
ABSTRACT	
1. UVOD	1
1.1. Problem istraživanja	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode istraživanja	2
1.4. Struktura rada	2
2. INFLACIJA	3
2.1. Definiranje inflacije.....	3
2.2. Mjerenje inflacije	4
2.3. Vrste inflacije	7
2.3.1. Inflacija na temelju njezina intenziteta.....	7
2.3.2. Inflacija na temelju njezinih temeljnih uzroka	8
2.3.3. Inflacija temeljena na geografskom izvoru početnog okidača	9
2.3.4. Stagflacija i recesija.....	9
2.3.5. Inflacija očekivanja i strukturna inflacija	10
3. ANALIZA INFLATORNIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ	11
3.1. Analiza kretanja indeksa potrošačkih cijena u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji	11
3.2. Analiza inflatornih kretanja u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji.....	14
3.3. Inflacija u kućanstvu	18
4. REZULTATI EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA	23
4.1. Metodologija istraživanja	23
4.2. Rezultati istraživanja	23
5. ZAKLJUČAK	34
6. POPIS LITERATURE	35
POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA	37
PRILOG 1.	38

SAŽETAK

Ovaj završni rad istražuje kako inflacija utječe na potrošačke navike i izbore građana. Cilj rada je istražiti kako stanovništvo percipira inflaciju, njezine učinke na njihovu financijsku situaciju i životne izbore te odrediti primarne izazove s kojima se susreću zbog eskalacije cijena. U radu će se koristiti različite metode, uključujući analizu i sintezu, induktivno i deduktivno zaključivanje, opis, usporedbu, kompilaciju i empirijsku analizu dokumenata. Tijekom istraživanja korištene su primarne i sekundarne metode istraživanja. Nakon gospodarske krize, i Hrvatska i zemlje članice Europske unije imale su niske stope inflacije, a u nekim su godinama zabilježene čak i negativne brojke. Ova niska inflacija, zajedno s nominalnim kamatnim stopama, dovela je do zamke likvidnosti koja je spriječila oporavak od krize sprječavajući smanjenje realnih kamatnih stopa. Analiza je pokazala da inflaciji u Hrvatskoj najviše doprinose rast cijena hrane i bezalkoholnih pića te troškovi stanovanja i prijevoza. U eurozoni najznačajniji relativni učinak na ukupnu inflaciju dolazi od fluktuacija cijena energije. Iako taj doprinos raste u apsolutnom smislu, ostaje dosljedan u usporedbi s drugim kategorijama dobara i usluga. Rezultati istraživanja u kojem su sudjelovali građani Republike Hrvatske ukazuju na izraženu svijest ispitanika o štetnosti inflacije kako na njihove osobne prilike tako i na šire gospodarstvo. Većina sudionika percipira rast cijena uz pad svoje kupovne moći zbog inflacije. Dodatno, mnogi vjeruju da inflacija negativno utječe na hrvatsko gospodarstvo, tjerajući ih na odricanje od određenih kupnji i promjenu načina života. Ključno je, međutim, prepoznati da većini ispitanika nedostaje odgovarajuće znanje o strategijama za ublažavanje inflacije, ističući potrebu za pojačanim obrazovanjem i komunikacijom o ekonomskim politikama. Postoje i različita mišljenja o tome jesu li učinci inflacije isključivo negativni, što ukazuje na priliku za opširniju raspravu i dublje razumijevanje zamršene prirode inflacijske dinamike. Rezultati naglašavaju važnost ekonomske stabilnosti i hitnu potrebu za učinkovitim upravljanjem inflacijom kako bi se očuvala ekonomska sigurnost i promicala dobrobit građana.

Ključne riječi: inflacija, potrošačke navike, cijene robe, ekonomska stabilnost

ABSTRACT

This thesis examines how inflation affects the consumer habits and choices of citizens. The aim of the paper is to investigate how the population perceives inflation, its effects on their financial situation and life choices, and to determine the primary challenges they face due to price escalation. Various methods will be used in the paper, including analysis and synthesis, inductive and deductive reasoning, description, comparison, compilation and empirical analysis of documents. Primary and secondary research methods are used during the research. After the economic crisis, Croatia and the member states of the European Union had low inflation rates, and in some years even negative figures were recorded. This low inflation, together with nominal interest rates, led to a liquidity squeeze that prevented recovery from the crisis by creating a reduction in real interest rates. The analysis showed that the biggest contributors to inflation in Croatia are the growth of food and soft drinks prices, as well as housing and transportation costs. In the eurozone, the most significant relative effect on overall inflation comes from fluctuations in energy prices. Although this contribution is growing in absolute terms, it remains consistent compared to other categories of goods and services. The results of the research in which the citizens of the Republic of Croatia participated, based on the expressed awareness of the respondents, indicate the harmful effects of inflation both on their personal circumstances and on the wider economy. Most of the participants perceive a rise in prices along with a decline in their purchasing power due to inflation. Additionally, many believe that inflation negatively affects the Croatian economy, forcing them to forgo certain purchases and change their lifestyle. It is crucial, however, to recognize that most respondents lack adequate knowledge of strategies to mitigate inflation, highlighting the need for increased education and communication about economic policies. There are also differing opinions on whether the effects of inflation are exclusively negative, which points to an opportunity for more extensive discussion and a deeper understanding of the intricate nature of inflationary dynamics. The results highlight the importance of economic stability and the urgent need for effective inflation management to preserve economic security and promote citizens' well-being.

Keywords: inflation, consumer habits, commodity prices, economic stability

1. UVOD

U Republici Hrvatskoj inflacija je ključni ekonomski pokazatelj koji ima potencijal snažno utjecati na građane. Početni fokus ovog istraživanja bit će na tome kako inflacija utječe na kupovnu moć potrošača. Kupovna moć potrošača u biti predstavlja sposobnost pojedinca da ispunji svoje potrebe i želje koristeći svoj raspoloživi dohodak. Ispitivanje utjecaja inflacije na kupovnu moć potrošača temeljni je aspekt proučavanja stvarnih posljedica inflacije za građane Republike Hrvatske. Inflacija ima sposobnost izazvati porast općih razina cijena, posljedično smanjujući stvarnu vrijednost novca i kupovnu moć pojedinaca. Kako inflacija raste, tako rastu i cijene dobara i usluga. Posljedično, građani su prisiljeni izdvajati više sredstava za iste proizvode i usluge, što u konačnici smanjuje njihovu kupovnu moć.

1.1. Problem istraživanja

U ovom završnom radu bit će ispitan utjecaj inflacije na potrošačke navike i izbore građana. Kako cijena robe raste, potrošači mogu promijeniti svoje navike potrošnje, drugačije odrediti prioritet svojih troškova i istražiti pristupačnije opcije. Problem ovoga rada je sama inflacija koja smanjuje kupovnu moć stanovništva. Naime, inflacija koja smanjuje kupovnu moć stanovništva predstavlja ozbiljan ekonomski problem jer utječe na svakodnevni život ljudi, njihove financije i ukupnu ekonomsku stabilnost zemlje. Nestabilnost i nepredvidivost mogu unijeti na tržište ekonomski čimbenici poput recesije, povećanja nezaposlenosti ili promjena u monetarnoj politici. Geopolitičke okolnosti koje su u tijeku, posebno rat, imale su ozbiljne posljedice na ukrajinsko gospodarstvo, što je rezultiralo razaranjem infrastrukture, prekidima proizvodnje i izvoza te raseljavanjem stanovništva. Nadalje, politička i društvena nestabilnost proizlazi iz rata, utječući na investicije, trgovinu, međunarodne odnose, a potom i na inflaciju.

1.2. Cilj rada

Cilj ovog istraživanja je analizirati kako stanovništvo percipira inflaciju, na koji način ona utječe na njihove životne odluke i financijsku situaciju, te identificirati glavne izazove s kojima se suočavaju uslijed rasta cijena. Analizom utjecaja inflacije na potrošnju stanovništva u Republici Hrvatskoj pokušat će se prikazati kako rast cijena utječe na ponašanje potrošača i njihove financijske odluke. Istraživanje će analizirati kako inflacija utječe na promjene u potrošačkim navikama. Jedan od glavnih ciljeva istraživanja je kvantificirati smanjenje

kupovne moći građana uslijed inflacije. Također će se istražiti kako se stanovništvo prilagođava inflacijskim pritiscima. Ovo može uključivati smanjenje potrošnje, promjenu prioriteta u trošenju, prelazak na jeftinije alternative ili odgađanje većih kupovina. Cilj ovog istraživanja je pružiti detaljan uvid u način na koji inflacija oblikuje ponašanje potrošača u Hrvatskoj i kako te promjene mogu utjecati na širu ekonomiju. Rezultati istraživanja mogu biti korisni za donositelje politika, ekonomiste i poduzetnike u razumijevanju trenutnih ekonomskih izazova i prilagodbi potrebnih za ublažavanje negativnih učinaka inflacije.

1.3. Metode istraživanja

U ovom radu koristit će se različite metode uključujući analizu i sintezu, induktivno i deduktivno zaključivanje, opis, usporedbu, kompilaciju i empirijsku analizu dokumenata. Prilikom istraživanja korištene su primarne i sekundarne metode istraživanja. Tokom istraživanja primarne metode istraživanja uključivale su prikupljanje originalnih podataka direktno od izvora, odnosno anketu. Sekundarne metode istraživanja odnose se na analizu već postojećih podataka, kao što su knjige, članci, izvještaji i druge publikacije. Ove metode pružaju širok pregled postojećih saznanja i omogućuju kontekstualizaciju novih nalaza u odnosu na prethodne studije. Kombinacija ovih metoda omogućuje sveobuhvatnu analizu i doprinosi većoj vjerodostojnosti zaključaka u završnom radu.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od ukupno 6 poglavlja. Prvo je poglavlje uvod u kojemu se prikazuje problem istraživanja, cilj rada, istraživačke metode te sama struktura završnog rada. Drugo veliko poglavlje odnosi se na teorijski okvir odnosno u njemu se definira sam pojam inflacije te prikazuju njene posljedice te kako učinkovito riješiti u iskorijeniti inflaciju. U trećem poglavlju prikazan je utjecaj inflacije na građane u Republici Hrvatskoj. U ovom dijelu rada prikazuje se ukupna inflacija u Republici Hrvatskoj, ali i indeks potrošačkih cijena te inflacija u kućanstvu. Četvrto poglavlje sastoji se od prikaza rezultata empirijskog istraživanja koje je provedeno u svrhu pisanja ovoga rada. U poglavlju će biti prikazana metodologija istraživanja odnosno zašto je istraživanje provedeno, s kojim ciljem te na koji način. Nadalje, prikazat će se i sami rezultati istraživanja kroz grafički prikaz, a sami grafički prikazi bit će i detaljno opisani. Pretposljednje poglavlje je zaključak u kojemu će se sumirati cjelokupan rad, a posljednje je poglavlje popis korištene literature koja je uvelike pripomogla u izradi samoga rada.

2. INFLACIJA

2.1. Definiranje inflacije

Inflacija, kao koncept, odnosi se na održivo povećanje opće razine cijena dobara i usluga u gospodarstvu tijekom određenog vremenskog razdoblja. To je fenomen koji utječe na kupovnu moć novca, budući da se istom količinom valute može kupiti manje dobara i usluga kako cijene rastu. Inflacija je opće povećanje cijena dobara i usluga, a ne povećanje cijena pojedinih proizvoda. Zbog inflacije za jedan euro danas možete kupiti manje nego što ste za isti iznos mogli kupiti jučer. Drugim riječima, inflacija smanjuje vrijednost valute tijekom vremena (Benić, 2016: 43).

Inflaciju mogu uzrokovati različiti čimbenici, kao što su povećanje troškova proizvodnje, promjene u dinamici ponude i potražnje ili fluktuacije valutnih tečajeva. Često se mjeri pomoću stope inflacije, koja označava postotak promjene cijena u određenom razdoblju, obično na godišnjoj razini (Jeleč Raguž, 2020).

Posljedice inflacije mogu biti pozitivne i negativne. S jedne strane, umjerena inflacija može potaknuti gospodarski rast poticanjem potrošnje i investicija. Također može pomoći u smanjenju tereta duga za zajmoprimce. S druge strane, visoka inflacija može narušiti vrijednost štednje, smanjiti kupovnu moć potrošača i stvoriti ekonomsku nestabilnost (Babić, 2003: 19).

Središnje banke i vlade pomno prate i upravljaju inflacijom putem monetarne i fiskalne politike. Njihov cilj je održati stabilnost cijena uz promicanje održivog gospodarskog rasta. Gospodarski rast može biti nominalni i realni, pri čemu nominalni rast uključuje uz potencijalni rast proizvodnje i rast cijena. Daleko vjerniji pokazatelj je realni rast BDP iz kojeg su isključene promjene u razini cijena (Jeleč Raguž, 2021: 24).

Razumijevanje inflacije i njezinih uzroka, učinaka i upravljanja ključno je za kreatore politike, tvrtke i pojedince. Održavajući informacije o trendovima inflacije i prilagođavajući strategije u skladu s tim, dionici se mogu učinkovitije kretati ekonomskim krajolikom i donositi informirane odluke.

Kupovna moć i razina cijena dobara i usluga dva su ključna čimbenika koja Borozan (2019) ističe. Kada postoji kontinuirani pad kupovne moći ili rast cijena, to ukazuje na prisutnost inflacije. Međutim, kontrolirano smanjenje kupovne moći ili povećanje cijena ne mora nužno značiti negativne posljedice. Ugledni ekonomisti i bankarski stručnjaci tvrde da je godišnja stopa inflacije od 2 % neophodna za normalno i stabilno gospodarstvo. Ipak, pretjerana inflacija, bila ona visoka ili hiperinflacija, može ozbiljno utjecati na gospodarstvo i kvalitetu

života građana. Stoga je imperativ pomno pratiti inflaciju i provoditi odgovarajuće mjere za održavanje stabilnosti i ravnoteže unutar gospodarstva.

Kako bi upravljale inflacijom, središnje banke i monetarne vlasti obično provode različite strategije. Te strategije obuhvaćaju prilagodbe kamatnih stopa, nadzor prakse kreditiranja, provedbu monetarne politike i regulaciju ponude novca unutar gospodarstva. Daljnje istraživanje ovih mjera bit će dano u kasnijim odjeljcima ovog rada.

Za učinkovito rješavanje i konačno iskorjenjivanje inflacije, ključno je kategorizirati je i analizirati. Iako postoje različite podjele inflacije, najpriznatija je sljedeća podjela prema klasičnoj teoriji inflacije prema kojoj se vjeruje se inflaciju pokreću isključivo monetarni čimbenici, a posebno povećanje količine novca u optjecaju i povećanje brzine novca. Philipsova krivulja, statistički model u ekonomiji, koristi se za predviđanje obrazaca potrošačke potrošnje. Njegovo ime potječe od Alberta Williama Philipisa, ekonomista koji je prvi predložio ideju 1958. Veza između stope inflacije i stope nezaposlenosti u gospodarstvu utvrđuje se Philipsovom krivuljom (Fioretti, 2021). Ova krivulja pokazuje da postoji obrnuti odnos između ove dvije varijable. U osnovi, krivulja sugerira da će povećanje stope inflacije dovesti do smanjenja stope nezaposlenosti, dok će smanjenje stope inflacije odgovarati povećanju stope nezaposlenosti. Temeljno načelo ovog modela je uvjerenje da postoji recipročan odnos između inflacije i nezaposlenosti. Drugim riječima, kada inflacija raste, nezaposlenost se smanjuje zbog porasta potrošnje i posljedičnog porasta zapošljavanja od strane tvrtki kako bi se zadovoljila povećana potražnja. Suprotno tome, pad inflacije može odgovarati porastu nezaposlenosti, jer bi tvrtke mogle biti manje sklone zapošljivati nove zaposlenike u okruženju koje karakteriziraju niske stope inflacije. Postotna promjena nezaposlenosti izravno je povezana s inverznom promjenom razine cijena. Korelacija između tržišta rada i ove veze može se razjasniti. U vremenima povećane nezaposlenosti, radnici imaju smanjenu moć i manje su sposobni tražiti veće plaće. Posljedično, dolazi do pada ukupne potražnje unutar gospodarstva, što rezultira smanjenom stopom inflacije (Fioretti, 2021).

2.2. Mjerenje inflacije

Inflacija se procjenjuje putem indeksa cijena koji procjenjuje trošak potrošačke košarice u različitim vremenskim razdobljima. U Europskoj uniji postoje standardizirane metode za izračun ovog indeksa kako bi se održala ujednačenost na europskoj razini. Ovaj indeks se naziva Harmonizirani indeks potrošačkih cijena, skraćeno HICP. Postojanje ovih zajedničkih

standarda jamči razvoj usporedivih stopa inflacije među svim državama članicama EU (Državni zavod za statistiku, 2022).

Za izračun prethodnih indeksa potrebno nam je (Državni zavod za statistiku, 2022):

1. Klasifikacija proizvoda (usluga i dobara)
2. Ponder
3. Izbor reprezentativnih artikala i njihovih cijena.

Pojmovi na koje se upućuje detaljno su razrađeni u nastavku. Razvrstavanje proizvoda organizirano je prema COICOP-u (Klasifikacija osobne potrošnje prema namjeni). Ova kategorija obuhvaća sve vrste proizvoda dostupnih za kupnju. Segmentiran je u 12 različitih stavki, numeriranih od 1 do 12, a to su (Državni zavod za statistiku, 2022):

1. Hrana i bezalkoholna pića
2. Alkoholna pića i duhan
3. Odjeća i obuća
4. Stanovanje i potrošnja energenata
5. Pokuštvo, oprema za kuću i redovito održavanje kuće
6. Zdravstvo
7. Prijevoz
8. Komunikacija
9. Rekreacija i kultura
10. Obrazovanje
11. Restorani i hoteli
12. Razna dobra i usluge.

Značaj svakog proizvoda varira ovisno o razini potrošnje kupaca. Da bi se izračunala ukupna promjena cijene za svako dobro i uslugu, bitno je pripisati relativnu važnost svakoj promjeni cijene, s obzirom na ukupnu potrošnju kućanstava. Posljedično, promjene cijena procjenjuju se prema relativnim izdacima za ta dobra i usluge.

Izdaci za robu i usluge razlikuju se među pojedincima, na što utječu njihovi osobni prihodi, prilike, hobiji i navike. Osim toga, obrasci potrošnje variraju od jedne zemlje do druge, oblikovani čimbenicima kao što su standardi, klima i običaji. Zbrajanjem varijacija za svako kućanstvo, možemo odrediti relativni značaj ili težinu određene kategorije proizvoda unutar određene nacije. Kako se proizvodi i cijene mijenjaju tijekom vremena, te se težine kontinuirano revidiraju (Žmuk, 2022: 23).

Potrošnja kućanstva predstavljena je kroz relativnu važnost (težinu) umjesto dokazivanja vrijednosti potrošnje u određenoj nacionalnoj valuti. Ove težine su označene kao

brojke koje ukupno iznose 1000 kada se zbroje vrijednosti od odjeljaka 1 do 12. Kako bi se omogućila preciznija analiza, težine su izražene u dijelovima na milijun.

Kontinuirano praćenje cijena za svaki proizvod koji se prodaje u zemlji je nepraktično za statističke urede zbog golemih resursa koje bi zahtijevalo. Umjesto toga, iz svake kategorije bira se reprezentativan izbor pojedinačnih artikala, a njihove se cijene prate tijekom vremena. Na primjer, određivanje cijene kartona voćnog soka zahtijeva više od samog troška; također su potrebne detaljne informacije o veličini kartona, proizvođaču, specifičnoj vrsti soka (uključujući čimbenike poput sadržaja šećera ili dodanih sastojaka), kao i o mjestima kupnje soka.

Potrošačka košarica, koja se obično naziva zbirka dobara i usluga, sastoji se od odabranih proizvoda čije se cijene zajednički prate. Svaki mjesec u košaricu se stavlja nekoliko tisuća identičnih artikala te se izračunavaju njihove ukupne cijene. Ova košarica prolazi godišnji pregled, tijekom kojeg se vrše prilagodbe za određene proizvode kako bi se zajamčilo da informacije ostaju aktualne i da točno predstavljaju trendove potrošačke potrošnje (Reić, 2011: 83).

Indeks cijena ocjenjuje troškove određene skupine proizvoda u različitim vremenskim razdobljima. Ilustrira iznos potreban za kupnju istog skupa proizvoda u jednom trenutku u odnosu na cijenu u drugom trenutku. Referentna točka za ovu usporedbu, poznata kao baza, postavljena je na 100. Nakon prikupljanja cijena za svaki artikl u košarici, sljedeći korak uključuje izračun indeksa. Ovaj proces se sastoji od tri faze. U fazi 1, fokus je na analizi promjena cijena usporedbom najnovijih opažanja s onima iz ranijih razdoblja. Ovaj se indeks utvrđuje procjenom cijena za određeni mjesec u odnosu na unaprijed određenu cijenu iz odabrane vremenske točke, poznate kao "referentno razdoblje". Na primjer, ako je cijena artikla 10 % veća u određenom mjesecu u usporedbi s referentnim razdobljem, indeksirana vrijednost postaje 110; obrnuto, ako je cijena 5 % niža tijekom tog mjeseca, indeks bi bio 95. Tijekom faze 2 potrebno je izračunati prosječne indekse za svaku pojedinu kategoriju proizvoda. Na primjer, svi indeksi povezani s voćem bit će agregirani kako bi se stvorio indeks cijena voća. Završna ili treća faza integrira različite skupine proizvoda primjenom prethodno navedenih pondera. Ovi ponderi predstavljaju udio svake kategorije rashoda u ukupnoj potrošnji potrošača. Ukupni indeks, često poznat kao indeks svih stavki, izveden je iz zbroja ovih pondera i obuhvaća odjeljke 01 do 12 COICOP-a.

Kada se govori o inflaciji, često se koristi izraz stopa inflacije, dok se rijetko spominje indeks. Određivanjem stope promjene indeksa između različitih razdoblja, dolazimo do stope inflacije, koja odražava postotnu promjenu cijena tijekom vremena. Budući da izračun stope

inflacije može uključivati usporedbe u različitim vremenskim okvirima, omogućuje ispitivanje nekoliko različitih vrsta stopa inflacije (Fioretti, 2021):

1. Mjesečna stopa promjene ilustrira varijaciju između tekućeg mjeseca i mjeseca koji mu je prethodio.
2. Godišnja stopa promjene odražava razliku u vrijednosti između određenog mjeseca i tog istog mjeseca iz prethodne godine.
3. Prosječna godišnja stopa promjene pokazuje varijaciju između pojedinih godina. Ova se stopa može odrediti na kraju godine i odražava prosječni indeks za tu godinu.
4. Srednja stopa promjene tijekom 12 mjeseci, izračunata kao prosjek mjesečnih stopa promjene za svaki od prethodnih 12 mjeseci.

Može se zaključiti da je procjena indeksa uz stopu inflacije dosta složena, često praćena raznim komplikacijama i izazovnim čimbenicima. S vremenom se artikli odabrani za reprezentativnu košaricu roba i usluga mogu mijenjati. Na primjer, formulacija određenog proizvoda može se promijeniti modificiranjem količina sastojaka kao što su sol, ugljikohidrati i proteini. Dodatno, ambalaža se može redizajnirati da sadrži više ili manje proizvoda nego prije. Jedan od značajnih izazova javlja se uvođenjem novih proizvoda na tržište i ukidanjem zastarjelih. Na primjer, videokazete su postale zastarjele pojavom CD-a, mobilni telefoni su ušli na tržište, a hibridna i električna vozila očekuju se u skoroj budućnosti. U određenim slučajevima, proizvodi se mogu dodati u košaricu roba i usluga za prikupljanje cijena odmah, dok u drugim situacijama može biti potrebno pričekati dok se ne dogodi velika revizija indeksa, što može biti godišnje ili svakih pet godina.

2.3. Vrste inflacije

Inflacija se može kategorizirati u različite vrste prema određenim kriterijima. Ti kriteriji uključuju intenzitet, početne uzroke i geografsko podrijetlo tih početnih uzroka. U nastavku će biti navedene različite vrste i podvrste inflacije na temelju ovih utvrđenih kriterija.

2.3.1. Inflacija na temelju njezina intenziteta

Inflacija se prema svom intenzitetu kategorizira u nekoliko tipova: blaga ili puzajuća, umjerena, jaka ili galopirajuća i hiperinflacija. Blaga ili puzajuća inflacija karakterizirana je postupnim rastom cijena, koji doseže do 4 %. Ovaj oblik inflacije je koristan za gospodarski rast, jer stabilne cijene ulijevaju povjerenje potrošačima da svoju imovinu održavaju u

likvidnom obliku. Dodatno, takva inflacija potiče zaduživanje i korištenje kredita među stanovnicima (Ekonomski institut Zagreb, 2022).

Godišnja stopa rasta inflacije u rasponu od 5 % do 10 % klasificira se kao umjerena inflacija. U određenim okolnostima ova vrsta inflacije je namjerno dopuštena jer može pozitivno utjecati na rast proizvodnje, investicija i zaposlenosti. Očekujući buduća povećanja cijena, potrošači često odlučuju kupiti određene proizvode sada kako bi izbjegli kasnije veće troškove. Taj stalan, ali primarno reguliran priljev novca u državnu riznicu omogućuje i gospodarski i financijski rast.

Galopirajuća ili snažna inflacija odnosi se na brzi porast cijena, često signalizirajući početak hiperinflacije. Ovu pojavu karakterizira godišnja stopa rasta inflacije u rasponu od 10 % do 1000 %. Povijesni dokazi pokazuju da kada godišnja inflacija prijeđe 50 %, postaje neukrotiva i nemoguće ju je stabilizirati. Na takvim povišenim razinama inflacije, potražnja za novcem značajno opada, što rezultira nesposobnošću vlade da financira svoje troškove stvaranjem novca. Posljedično, monetarni sustav ima tendenciju kolapsa u relativno kratkom razdoblju, što obično kulminira monetarnom reformom, koja uključuje uvođenje nove valute.

Hiperinflacija nastaje kada godišnja stopa inflacije prijeđe 1000 %. U takvim uvjetima, pojedinci su spremni riješiti svoju domaću valutu u korist stranog novca ili materijalnih dobara. Da bismo shvatili katastrofalan učinak hiperinflacije na nacionalno gospodarstvo, razmotrimo primjer Njemačke: u prvoj polovici 1921. tečaj je bio 90 maraka za dolar, ali je do kraja 1923. skočio na 4.251.500.000.000 maraka za jedan dolar (Reić, 2011: 51).

2.3.2. Inflacija na temelju njezinih temeljnih uzroka

Inflacija u troškovima nabave

Do inflacije troškova dolazi kada agregatna ponuda opada dok agregatna potražnja ostaje nepromijenjena. To smanjenje može proizaći iz porasta troškova u određenim komponentama, poput materijalnih troškova, ili može proizaći iz provedbe novih financijskih obveza, uključujući poreze, doprinose, carine ili samostalnog povećanja dobiti (Ekonomski institut Zagreb, 2022).

Drugim riječima, inflacija zbog pritiska troškova može proizaći iz: a) Rastućih cijena osnovnih sirovina poput žitarica, metala, drva i sličnih dobara b) Povećanja poreza, minimalne plaće za radnike i drugih financijskih obveza.

Inflacija potražnje

Inflacija na strani potražnje nastaje kada se ukupna potražnja poveća do točke u kojoj je proizvodna ponuda ne može adekvatno zadovoljiti. Ova situacija nastaje kada proizvodnja državnog gospodarstva nije u stanju držati korak s potražnjom. Povećana potražnja vrši pritisak na cijene i njihovu eskalaciju iz dva glavna razloga:

a) Potrošači su spremni dodatno potrošiti na tražene artikle, što posljedično potiče konkurenciju i podiže cijenu proizvoda.

b) Proizvođači povećavaju cijene proizvoda, znajući da neki segmenti stanovništva nemaju dovoljno financijskih sredstava da si to priušte, čime pokušavaju upravljati potražnjom za tim proizvodima.

2.3.3. Inflacija temeljena na geografskom izvoru početnog okidača

Inflacija se može kategorizirati u dvije vrste na temelju geografskog izvora njezinog početnog uzroka.

a) Domaća inflacija - ovo je najrašireniji tip koji se manifestira i eskalira unutar državnih granica.

b) Inozemna inflacija nastaje kada se jedna nacija uključi u trgovinu s drugom koja doživljava inflaciju, što dovodi do rizika od "prelijevanja inflacije".

2.3.4. Stagflacija i recesija

Scenarij karakteriziran širokim porastom cijena, poznat kao inflacija, zajedno s minimalnim ili negativnim gospodarskim rastom naziva se stagflacija. Stručnjaci se slažu da je ovo jedna od najopasnijih situacija koje se mogu dogoditi. Za jasniju ilustraciju ova dva koncepta, okolnosti u Europi početkom 2022. služe kao primjer. Kriza izazvana koronavirusom (COVID-19) je završila. Učinci i duljina krize ublaženi su spojem niskih kamatnih stopa i povećane monetarne potrošnje srednjoeuropskih zemalja.

Usljedio je sukob Rusije i Ukrajine. Ovaj je rat doveo do porasta troškova energije, što je zauzvrat izazvalo inflaciju ponude na razinama kakvima nije bilo desetljećima. Zabrinutost zbog neobuzdanih povećanja cijena, inflacije i mogućeg povratka krize natjerala je na djelovanje i Europsku središnju banku i Sustava federalnih rezervi FED.

Središnja banka SAD-a namjerava povećati kamatne stope, a teorijski okvir za ovu akciju je sljedeći. Povećanje ključne kamatne stope rezultira višim troškovima zaduživanja i poduzetnika i građana, čime štednja postaje primamljivija, a istovremeno raste trošak kredita za građane i tvrtke. Ovim mehanizmom središnja banka učinkovito regulira i smanjuje

potražnju. Dodatno, porast ključne kamatne stope dovodi do nižih inflacijskih očekivanja. Uz stabilniju valutu, pritisak radnika za povećanjem plaća se smanjuje, što potiče tvrtke da održavaju stabilne cijene, u konačnici sprječavajući spirale plaća i cijena. Posljedično, podizanjem ključne kamatne stope središnja banka želi obuzdati potražnju i upravljati rastom plaća i cijena, što bi trebalo pridonijeti krovnom cilju smanjenja inflacije. Nažalost, ova reforma je dvosjekli mač i može rezultirati smanjenjem gospodarske aktivnosti. Poduzeća su sklona smanjenju proizvodnje i zaziru od novih ulaganja zbog poskupljenja roba i usluga, dok im više kamate dodatno kočje napredak i guraju ih od potencijalnih ulaganja. Posljedično, to rezultira padom gospodarske aktivnosti, što dovodi do recesije; ako se rast cijena nastavi, može doći i do stagflacije. Od 2023. ostaje neizvjesno hoće li reforma imati koristan ili štetan učinak na Europu. Pozitivno je to što se inflacija postupno smanjuje, ali se i gospodarstva smanjuju. Analitičari sugeriraju da su Sjedinjene Države već u recesiji, a vjerojatno će se i Europa suočiti sa sličnim ishodom. Trenutno prevladava status quo, tako da nitko ne može predvidjeti kada bi se situacija mogla promijeniti.

2.3.5. Inflacija očekivanja i strukturna inflacija

U manje razvijenim zemljama posebno je izražena strukturna inflacija. U svojoj potrazi za ubrzanim razvojem, te nacije često remete ravnotežu svog ekonomskog okvira, usredotočujući se na određene proizvodne sektore dok druge potpuno zanemaruju. To dovodi do preferiranja uvoznih sirovina, stvarajući nepovoljnu dinamiku razmjene u međunarodnoj trgovini. Analiza, planiranje i proučavanje inflatornih trendova unutar gospodarstva dovodi do inflacijskih očekivanja, koja igraju ključnu ulogu jer usmjeravaju odluke u vezi s potrošnjom, zaduživanjem i ulaganjem. Tvrtke također računavaju ta očekivanja u svoje strategije određivanja cijena za robu i usluge. Kako bi upravljala fluktuacijama cijena u skladu s tim očekivanjima, središnja banka dosljedno nastoji biti informirana o inflacijskim očekivanjima (Benić, 2016: 29).

Važno je naglasiti da središnja banka ima za cilj upravljanje cijenama na temelju očekivanja tri primarne skupine: poduzetnika, građana i stručnjaka za financijska tržišta. Povijesno gledano, očekivanja stručnjaka za financijska tržišta uvelike su utjecala na središnje banke, prvenstveno zbog lakše dostupnosti informacija o tim očekivanjima. Nasuprot tome, suvremene središnje banke posvećuju resurse i napore provođenju anketa i istraživanja kako bi prikupile precizne podatke o inflacijskim očekivanjima i poduzetnika i građana, budući da su prošla iskustva pokazala značajne disparitete među očekivanjima ove tri skupine.

3. ANALIZA INFLATORNIH KRETANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Koristeći najnovije podatke Eurostata, u ovom dijelu rada prikazat će se ispitivanje opipljivih učinaka inflacije na pojedince s prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Porast cijena dobara i usluga, koji se obično naziva inflacija, ima značajan utjecaj na svakodnevnu egzistenciju građana, izravno utječući na njihovu sposobnost kupnje i održavanja financijske sigurnosti.

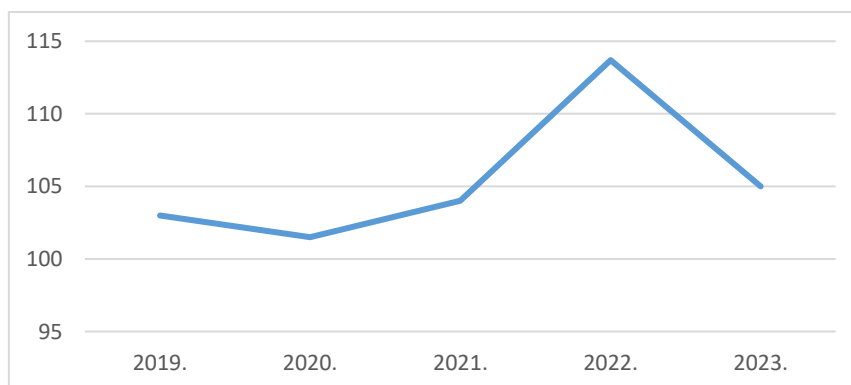
Korištenjem analize podataka istraživanje zadire u fluktuacije cijena tijekom godina i ispituje utjecaj tih promjena na kvalitetu života stanovnika Hrvatske. Analizirajući podatke Eurostata, istražuje se stopa inflacije u različitim skupinama potrošnje i pomno se ispituje kako su se mijenjale cijene osnovnih roba, uključujući hranu, stanovanje, energiju i prijevoz, tijekom razdoblja koje karakterizira visoka inflacija.

3.1. Analiza kretanja indeksa potrošačkih cijena u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji

Statistički alat poznat kao Indeks potrošačkih cijena (CPI) koristi se za praćenje fluktuacija u cijenama roba i usluga koje kupuje tipični potrošač tijekom određenog vremenskog okvira. Korištenjem ovog indeksa postaje moguće izmjeriti inflaciju, koja se odnosi na ukupni porast cijena dobara i usluga unutar gospodarstva.

Primarni cilj indeksa potrošačkih cijena je mjerenje fluktuacija u kupovnoj moći potrošača i procjena posljedica toga na kvalitetu njihovog života. Ova ključna metrika omogućuje ekonomistima, vladinim agencijama i tvrtkama da prate stanje gospodarstva i donose informirane odluke.

Grafikon 1.: Godišnji indeksi potrošačkih cijena u Republici Hrvatskoj od 2019. do 2023. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2024, url.

Grafikon 1 prikazuje godišnji indeks potrošačkih cijena u Republici Hrvatskoj od 2019. do 2023. godine odnosno. Kako je vidljivo iz grafikona, cijene dobara su u 2020. godini niže nego što su bile u 2019. godini. Nakon 2020. godine slijedi rast potrošačkih cijena koje su 2022. godini doživjele svoju najveću vrijednost u promatranom razdoblju, a što se može pripisati i pandemiji Corona virus. U 2023. godini dolazi do naglog pada indeksa potrošačkih cijena iz čega se može zaključiti da se cijene polagano stabiliziraju.

Nakon posljednje gospodarske krize, i Hrvatska i zemlje Europske unije imale su niske stope inflacije, a u nekim godinama čak i negativne brojke. Ta niska inflacija, u kombinaciji s nominalnim kamatnim stopama koje su se kretale blizu nule, stvorila je zamku likvidnosti koja je spriječila oporavak od krize, jer je spriječila pad realnih kamatnih stopa. Od 2016. do početka pandemije COVID-19 Hrvatska je zabilježila značajno smanjenje inflacije, dok se Europska unija suočila sa značajnim rizikom od deflacije (ECB, 2020). Trenutno se, međutim, scenarij dramatično promijenio, s iznimnim porastom potrošačkih cijena koji se bilježi diljem EU-a.

Inflacija unutar Europske unije procjenjuje se pomoću Harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena (HICP), koji pokazuje varijacije u prosječnom trošku cjelokupne potrošačke košarice. HIPC se sastoji od zbirke europskih indeksa potrošačkih cijena koji se izračunavaju putem standardizirane metodologije i specifičnih definicija, omogućujući usporedivu metriku inflacije u eurozoni, Europskoj uniji, Europskom gospodarskom prostoru i zemljama kandidatima. Suprotno tome, indeks potrošačkih cijena (CPI) obično se koristi kao široko mjerilo inflacije unutar nacionalnog konteksta. I CPI i HICP izvedeni su iz iste reprezentativne košarice dobara i usluga. Primarna razlika između ova dva indeksa leži u njihovoj pokrivenosti stanovništva; konkretno, HIPC računa za ukupnu potrošnju institucionalnih kućanstava i nerezidenata unutar gospodarskog područja, dok je ta potrošnja isključena iz nacionalnog indeksa potrošačkih cijena (CPI).

Nadalje će se prikazati trendovi inflacije unutar Europske unije, s posebnim naglaskom na Hrvatsku, Njemačku i zemlje CEE6, koje se sastoje od Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Iako su početkom 2021. godine zabilježene relativno niske stope inflacije, pritisci su eskalirali tijekom ostatka godine, što je dovelo do porasta inflacije. Ovaj uzlazni trend zadržao se u 2022., a posljednjih mjeseci svjedočimo dvoznamenkastim stopama rasta inflacije, koje su dosegle vrhunac s godišnjom stopom od 12,3 % u srpnju i kolovozu. Taj se porast pripisuje stalnim značajnim porastima cijena energije i hrane, uz stalne izazove u opskrbnim lancima.

Godine 2021. višegodišnji obrazac konstantno niske i stabilne inflacije unutar Europske unije doživio je preokret, prkoseći ranijim predviđanjima da će se inflacija stabilizirati nakon

oporavka potražnje nakon ukidanja mjera karantene u većem dijelu svijeta. Mjesečni trendovi pokazuju da je godišnja inflacija u Njemačkoj približno jednaka prosječnoj stopi inflacije zemalja EU27, iako su varijacije za Hrvatsku i zemlje CEE6 nešto uočljivije. Podaci iz 2022. otkrivaju da je godišnja inflacija u Njemačkoj porasla na 8,8 %, dok je u eurozoni dosegla 9,1 %. Prosječna stopa inflacije u EU27 iznosi izrazito visokih 10%, pri čemu Hrvatska to premašuje s 12,6 %, a zemlje CEE6 u prosjeku 14,8 % (ECB, 2020).

ECB je pojasnio da su neočekivane fluktuacije cijena energije, koje su eskalirale s početkom rata u Ukrajini 2022., jedan od razloga za netočnosti u početnim prognozama inflacije nakon 2021. Dodatno, nepredviđeni poremećaji u opskrbnim lancima pridonose tim pogreškama (ECB, 2020).

ECB prati indeks temeljne inflacije uz HICP kako bi spriječio pretjeranu reakciju. Ova temeljna inflacija odražava inflaciju koja bi prevladavala bez vanjskih poremećaja koji nisu povezani s ekonomskim ciklusom. Prateći temeljnu inflaciju, ECB ima za cilj identificirati temeljnu inflacijski trend unutar gospodarstva, zanemarujući privremene fluktuacije.

U kolovozu 2022. inflacija u Europskoj uniji porasla je na 10,1 %. S obzirom na to da Europska središnja banka cilja na prosječnu godišnju stopu inflacije od 2 % u srednjem roku, ova kretanja zahtijevaju pažljivo razmatranje u empirijskoj analizi. Slijedom toga, ova je studija imala za cilj raščlaniti inflaciju na određene podkategorije proizvoda i usluga kako bi se odredili primarni pokretači inflacije. Nadalje, provedena je usporedba stopa inflacije među odabranim zemljama i skupinama unutar EU, s posebnim osvrtom na Republiku Hrvatsku. Ovaj dokument također nastoji dati preliminarne prognoze u vezi s budućim kretanjima inflacije u različitim potkategorijama, zajedno s projekcijama nadolazećih mjera monetarne politike i njihovim implikacijama.

Analiza je pokazala da je rast cijena hrane i bezalkoholnih pića, uz troškove stanovanja i prijevoza, primarni pokretač inflacije u Hrvatskoj. To je u skladu s tri najveća doprinositelja inflacije u eurozoni, iako drugačijim redoslijedom. U eurozoni, fluktuacije cijena energije imaju najveći relativni utjecaj na ukupnu inflaciju. Iako se taj doprinos povećava u apsolutnom iznosu, ostaje stabilan u usporedbi s drugim kategorijama proizvoda i usluga. Nasuprot tome, cijene hrane i bezalkoholnih pića na drugom su mjestu po relativnom doprinosu inflaciji u eurozoni, a njihov je utjecaj značajno porastao tijekom prošle godine (ECB, 2020).

Cijene hrane u Hrvatskoj zabilježile su u 2020. godini rast od oko 20 %, što je usko usklađeno s rastom troškova energije. U Njemačkoj je u istom mjesecu hrana poskupjela za 15 %, dok su cijene energije porasle za čak 36 posto. Ipak, ukupna stopa inflacije u Njemačkoj znatno je niža od one u Hrvatskoj, 8,8 % u usporedbi s 12,6 % u Hrvatskoj. Razlike u ovim

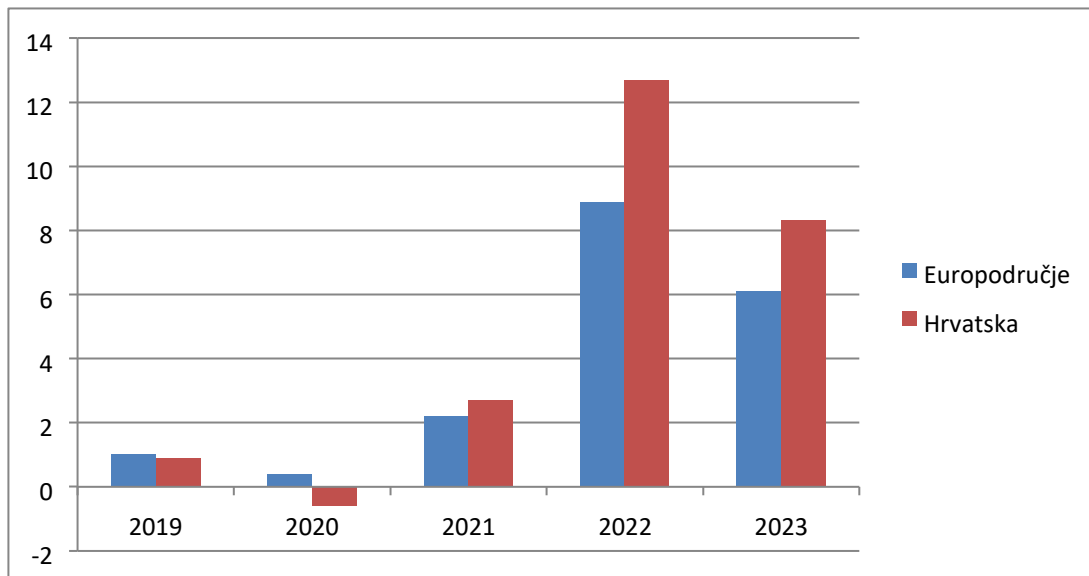
statistikama također se mogu pripisati varijacijama u stopama temeljne inflacije, koje se kreću oko 10 % u Hrvatskoj, za razliku od samo 3,4 % u Njemačkoj i 5,2 % diljem EU27. Ove razlike u temeljnoj inflaciji predstavljaju potencijalni izazov za Hrvatsku (Grgačić, 2023: 86).

Dana 8. rujna 2022. Europska središnja banka (ECB) povećala je nominalnu kamatnu stopu na 1,25 % u nastojanju da suzbije inflaciju. Međunarodni monetarni fond (MMF) naglašava da su stabilne cijene ključne za održivi gospodarski rast, sugerirajući da se očekuju dodatna povećanja nominalnih kamatnih stopa ne samo unutar EU-a, već i globalno. Kako bi se učinkovito smanjila potražnja, realne kamatne stope idealno bi trebale biti podignute na pozitivnu brojku povećanjem nominalnih kamatnih stopa ili postavljanjem nominalnih stopa iznad stope inflacije. Međutim, važno je prepoznati da sama monetarna politika ne može u potpunosti riješiti poremećaje u opskrbnim lancima koji su posljedica politika zatvaranja, niti može ispraviti distorzije na tržištima roba izazvane ratom u Ukrajini i sankcijama Rusiji koje su uslijedile. Vanjskopolitičke akcije, zajedno sa strateškim izborima koje donose vlade država članica EU i Europske unije kao kolektiva u pogledu energetske strategije i planova, igrat će ključnu ulogu u ovom pitanju, odvojeno od utjecaja ECB-a. Posljedično, trenutačno je nemoguće predvidjeti u kojoj će mjeri ECB povećati kamatne stope, no povećanje je izvjesno jer nastoji zadržati svoju vjerodostojnost u cilju srednjoročnog cilja inflacije od 2 %. Unatoč tome, očekuje se da će predviđeno zaoštavanje monetarne politike biti postupno kako bi se spriječile ozbiljne negativne reakcije na financijskim tržištima i zaštitio dugoročni gospodarski rast EU-a koliko god je to moguće (Grgačić, 2023).

3.2. Analiza inflatornih kretanja u Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji

Kako bi se steklo sveobuhvatno razumijevanje razmjera inflacije u Hrvatskoj, ovo poglavlje započinjemo ispitivanjem položaja Hrvatske u odnosu na Europsku uniju. Kao relativno novi član Europske unije, Hrvatska je zamršeno povezana sa zemljama unutar eurozone. Eurozona obuhvaća zemlje članice Europske unije koje su prihvatile euro kao svoju glavnu valutu i način transakcije. Trenutno je u eurozoni ukupno 20 zemalja članica.

Grafikon 2.: Ukupna stopa inflacije u Hrvatskoj i u Europodručju po godinama za razdoblje od 2019. do 2023.

Izvor: Eurostat, 2024, url.

Grafikon 2 prikazuje ukupnu stopu inflacije u Republici Hrvatskoj i u Europodručju po godinama za razdoblje od 2019. do 2023. godine. U Republici Hrvatskoj u 2019. godini zabilježena je inflacija od 0,9 %, dok je u eurozoni iznosila 1 %. To znači da je inflacija u Hrvatskoj bila 0,1 % niža u odnosu na zemlje članice Europske unije. U 2020. dolazi do općeg pada cijena, što rezultira deflacijom u Hrvatskoj. Kada je u pitanju Europodručje, vidljivo je kako je u 2019. godini stopa inflacije bila veća negoli je to bio slučaj u Republici Hrvatskoj dok se u 2020. godini dogodila vrlo zanimljiva situacija. Naime, u navedenoj godini je u Republici Hrvatskoj bila deflacija, a u Europodručju odnosno u Europskoj uniji je bila blaga inflacija. Nadalje, inflacija je u Europodručju sljedeće dvije godina bila znato manja u Europodručju negoli je to bilo u Republici Hrvatskoj. U 2022. godini cijene su doživjele značajan porast, dosegnuvši stopu inflacije od 12,7 %. Slično, unutar eurozone, stopa inflacije se popela na 8,9 %. U Republici Hrvatskoj cijene su u 2022. doživjele značajan porast od 12,7 % u odnosu na prethodnu godinu, dok je u eurozoni zabilježen nešto niži rast od 6,7 %. Stoga je između dvije godine došlo do značajnog pomaka u razinama inflacije.

Podaci Eurostata za 2023. otkrivaju da je stopa inflacije u Hrvatskoj pala na 8,3 % što znači da je došlo do značajne promjene između stope inflacije u 2023. godini od 8,3 % i stope od 12,7 % u 2022. godini. Iz prikazanih podataka vidljivo je da su stope u Republici Hrvatskoj u posljednje tri godine u stalnom i značajnom porastu. Ove stope znatno premašuju prosjek europskih zemalja i prosjek eurozone. Iako je došlo do smanjenja inflacije u 2023., sadašnja stopa od 8,3 % ostaje znatno viša od željene stope inflacije od približno 2 %.

Od početka 2023. stvarna gospodarska aktivnost u europodručju uglavnom je stagnirala ili je doživjela tek minimalne promjene. Nakon razdoblja stagnacije u prvom tromjesečju 2023. u odnosu na prosjek prethodna tri mjeseca, u drugom tromjesečju zabilježen je rast gospodarske aktivnosti od 0,2%. Međutim, preliminarni podaci pokazuju da je tijekom ljetnih mjeseci stvarna aktivnost počela pokazivati znakove blagog smanjenja po stopi od 0,1%. Aktualne prognoze za posljednje ovogodišnje tromjesečje prvenstveno ukazuju na nastavak stagnacije ili blagi pad gospodarske aktivnosti. Nadalje, dinamika stvarne aktivnosti nije ujednačena po regijama; Među većim gospodarstvima, Njemačka, Italija i Nizozemska pokazuju nepovoljne trendove, dok Španjolska, Belgija i Francuska nastavljaju pokazivati pozitivne godišnje stope rasta. U slučaju manjih članica, i Hrvatska i Grčka bilježe rast, dok su baltičke zemlje, posebice Estonija, suočene s izrazito negativnim trendovima. Skromni učinak gospodarstva europodručja prvenstveno proizlazi iz značajnog usporavanja rasta usluga, zajedno s kontinuiranom stagnacijom u proizvodnom i građevinskom sektoru. Povećane cijene energije, kao posljedica ruske invazije na Ukrajinu, znatno su opteretile industrijski sektor, posebno u energetske intenzivnim djelatnostima. Ovaj pritisak dodatno je pogoršan padom inozemne potražnje, posebno vidljivim u izvoznim podacima u Kinu, uz inherentne strukturne ranjivosti tradicionalnih europskih industrija, uključujući automobilski sektor. Nedavno je slabost građevinske industrije, posebice u Njemačkoj, postala sve izraženija, pod snažnim utjecajem pooštavanja monetarne politike i pogoršanja uvjeta financiranja. Iako je povjerenje u uslužni sektor smanjeno u posljednjih nekoliko mjeseci, ono je i dalje znatno veće nego u svim ostalim gospodarskim sektorima.

Trenutna faza pooštavanja monetarne politike u europodručju predstavlja najznačajniju fazu otkad je euro uspostavljen kao valuta. Europska središnja banka (ECB) počela je podizati ključne kamatne stope u srpnju 2022., s povećanjem od 250 baznih bodova tijekom druge polovice te godine, nakon čega je uslijedilo dodatnih 200 baznih bodova 2023. Posljedično, od srpnja 2022. do rujna 2023. kada je zabilježen posljednji porast, ključne kamatne stope ECB-a porasle su za ukupno 450 baznih bodova. Kao rezultat ovih odluka, kamatna stopa na depozite (DFR), koja trenutno služi kao primarna kamatna stopa Eurosustava usred visokih viškova likvidnosti, podignuta je s -0,50% na 4,00%. Dodatno, kamatna stopa za glavne operacije refinanciranja (MRO) porasla je s 0% na 4,50%, dok je stopa marginalne pozajmice (MLF) porasla s 0,25% na 4,75%. Istovremeno je nastavljeno postupno smanjivanje bilance Eurosustava. Prijevremena otplata sredstava od strane banaka koje sudjeluju u trećem krugu programa ciljanih operacija dugoročnijeg refinanciranja (TLTRO III) bio je primarni čimbenik koji je doveo do smanjenja stanja, promjena potaknuta uvjetima financiranja koji su se

promijenili u studenom 2022. Nadalje, nakon završetka kupnje neto vrijednosnih papira kroz program kupnje imovine (APP) u prosincu 2021., Eurosustav je prestao reinvestirati dio dospjele glavnice vrijednosnih papira počevši od ožujka 2023. Tijekom sastanka u lipnju 2023., Upravno vijeće je potvrdilo da su svi reinvestiranje bi bilo zaustavljeno od srpnja. Što se tiče pandemijskog hitnog programa kupnje (PEPP), Upravno vijeće ECB-a odlučilo je sredinom prosinca da će se glavnice dospjelih vrijednosnih papira nastaviti u potpunosti reinvestirati u prvoj polovici 2024., da će se PEPP portfelj smanjiti za prosječno 7,5 milijardi EUR mjesečno u drugoj polovici godine. Očekuje se da će ponovno ulaganje u okviru PEPP-a biti potpuno obustavljeno do kraja 2024.

Nakon razdoblja dosljednog gospodarskog rasta od kraja prethodne godine, Hrvatska je tijekom trećeg tromjesečja 2023. doživjela značajno usporavanje rasta realnog BDP-a na kvartalnoj razini. Ipak, dostupni mjesečni podaci pokazuju da se u posljednjem tromjesečju očekuje snažniji rast gospodarske aktivnosti. Usporavanje gospodarskog rasta sredinom godine prvenstveno odražava pad inozemne potražnje, dok je domaća potražnja ostala prilično jaka. Posljedično, tromjesečno ostvarenje BDP-a nadmašilo je trendove zabilježene u europodručju, koje je zabilježilo blagi pad u odnosu na prethodni kvartal. Istodobno, godišnja stopa rasta gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj ubrzala se na 2,8%, što je povezano s tzv. efektom transfera, koji se povezuje s pozitivnim kretanjima od kraja prošle godine. Ovaj prijenosni učinak također utječe na prosječnu godišnju stopu rasta BDP-a. Mjesečni podaci za listopad i studeni pokazuju da bi se rast mogao nastaviti u posljednjem tromjesečju, potaknut trajnom snažnom domaćom potražnjom.

U trećem tromjesečju 2023. bilježi se zamjetan rast gospodarske aktivnosti, pri čemu najviše pridonosi osobna potrošnja, što je trend povezan s rastom realnih raspoloživih dohodaka. Te promjene u velikoj mjeri proizlaze iz snažnog tržišta rada, obilježenog stalnim povećanjem broja zaposlenih i značajnim nominalnim rastom plaća, što je, u svjetlu usporavanja inflacije, dovelo do značajnog rasta realnih plaća. Nadalje, kretanja unutar javnog sektora odigrala su ključnu ulogu u povećanju ukupnih plaća, dok je u privatnom sektoru zabilježen snažan rast plaća. Uz relativno jaku osobnu potrošnju, stopa štednje nastavila je rasti te se približila dugogodišnjem prosjeku. Nadalje, investicije su imale ulogu u podržavanju pozitivnih gospodarskih trendova zabilježenih u trećem tromjesečju. Nasuprot tome, pad ukupnog izvoza je intenziviran. Čini se da je trajni porast investicijske aktivnosti uglavnom potaknut znatnim javnim ulaganjima, dok pad uvoza kapitalnih proizvoda sugerira da su privatna ulaganja i dalje prigušena nakon njihova smanjenja u prvoj polovici godine. Osim toga, postupno pogoršanje uvjeta financiranja dodatno je utjecalo na slabost privatnih ulaganja.

Ukupni izvoz nastavio se smanjivati nakon značajnog smanjenja početkom godine. Istodobno, četvrto tromjesečje zaredom, robni izvoz bilježi pad, iako je evidentno usporavanje tog negativnog trenda. Odražavajući godišnji pad noćenja stranih turista tijekom vrhunca turističke sezone, izvoz usluga također bilježi pad na tromjesečnoj i godišnjoj razini, prekidajući niz rasta koji je započeo sredinom 2021. Unatoč padu izvoza, neto inozemna potražnja dala je izrazito pozitivan doprinos na godišnjoj razini, posebice s obzirom na znatno smanjenje uvoza roba i usluga u istom razdoblju.

Na pojedine gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj negativno su utjecala nepovoljna kretanja inozemne potražnje. To se očituje u smanjenju bruto dodane vrijednosti unutar prerađivačke industrije i pojedinih sektora vezanih uz turizam. Dodatno, financijske aktivnosti pokazale su značajan negativan doprinos. Nasuprot tome, aktivnosti prvenstveno potaknute domaćom potražnjom, kao što su poljoprivreda, građevinarstvo, IT i nekretnine, doživljavaju značajan rast. Mjesečni podaci pokazuju da gospodarski rast jača kako se godina bliži kraju. HNB-ov model brze procjene gospodarske aktivnosti, koji koristi podatke prvenstveno iz listopada, pokazuje da se predviđa rast realnog BDP-a Hrvatske za 0,8% u posljednjem tromjesečju 2023. u usporedbi s prethodnim tromjesečjem, uz ubrzanje godišnje stope rasta na 3,5 %. Nadalje, realni promet u trgovini na malo nastavio je rasti relativno dinamično, s godišnjom stopom rasta od 6,6% u listopadu. Dok je industrijska proizvodnja zabilježila pad u odnosu na rujnu, na mjesečni pad uvelike su utjecale oscilacije u proizvodnji energije, koja ima tendenciju variranja. Čini se da su podaci o povjerenju u industriji prilično pozitivni, s optimizmom u listopadu i studenom koji je premašio prosjek prethodnog tromjesečja i približio se razinama prije pandemije. Kretanja povjerenja u različitim sektorima također su općenito povoljna; Nakon značajnog pada u prethodnom tromjesečju, optimizam u uslužnom sektoru gotovo se vratio na povišene razine zabilježene početkom godine, dok je optimizam u trgovini također porastao. U građevinarstvu, međutim, povjerenje je ostalo nepromijenjeno, ali na relativno visokoj razini. Dodatno, povjerenje potrošača nastavilo se oporavljati, potaknuto još uvijek povoljnim kretanjima na tržištu rada, te je u studenom dosegnulo najvišu točku u posljednje dvije godine, značajno premašujući višegodišnji prosjek.

3.3. Inflacija u kućanstvu

Kako bismo dublje shvatili kako inflacija uistinu utječe na građane Republike Hrvatske, predstavljamo koncept inflacije kućanstava. Svako kućanstvo posjeduje svoju posebnu kolekciju dobara i usluga koja točno odražava njihove individualne obrasce potrošnje, financijske obveze i osobne situacije. Posljedično, cijene koje plaća svako kućanstvo za svoje

odabrane artikle mogu odstupati od prosječnih cijena korištenih za određivanje ukupne stope inflacije.

Prosječno povećanje cijena dobara i usluga u gospodarstvu poznato je kao opća stopa inflacije. Ova stopa obuhvaća sve stavke uključene u indeks potrošačkih cijena (CPI) i odražava ukupni rast cijena u cijelom gospodarstvu. Međutim, javlja se zabrinutost zbog činjenice da opća stopa inflacije tretira svako kućanstvo kao da je identično, zanemarujući jedinstvene karakteristike svakog kućanstva kao što su životne navike, prihod i drugi čimbenici. Za bolje razumijevanje kućanstava važno je ispitati njihovu potrošačku košaricu, koja otkriva njihove individualne obrasce potrošnje i stvarni iznos koji plaćaju za različite proizvode i usluge. Skup dobara i usluga koje kućanstvo stalno kupuje i koristi unutar određenog vremenskog okvira poznat je kao potrošačka košarica. Ovi osnovni proizvodi i usluge neophodni su za ispunjavanje osnovnih potreba kućanstva. Obično potrošačka košarica obuhvaća artikle kao što su hrana, odjeća, stanovanje, prijevoz, zdravstvena skrb, obrazovanje i razne druge osnovne robe. Potrebe, način života i financijske mogućnosti različitih skupina stanovništva određuju prilagodbu potrošačkih košarica. Na primjer, potrošačka košarica za obitelj s djecom razlikovat će se od umirovljeničke.

Tablica 1.: Promjena razine cijena u Republici Hrvatskoj po kategorijama 2023. godine u odnosu na 2013. godinu u %

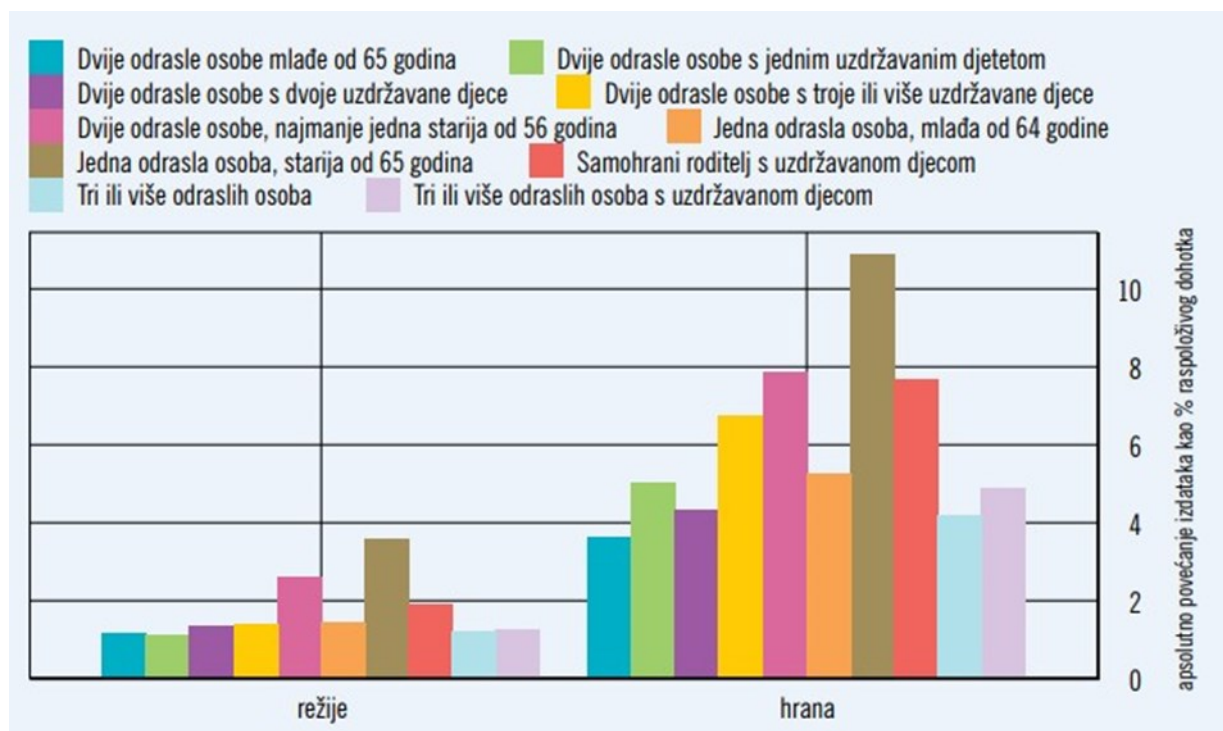
	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Indeksi (Ø 2015. = 100)					
Harmonizirani indeks potrošačkih cijena – ukupno	103,25	102,96	108,31	122,03	128,56
Hrana i bezalkoholna pića	103,91	103,33	111,66	132,69	141,47
Alkoholna pića i duhan	108,80	113,37	118,90	127,80	135,36
Odjeća i obuća	101,49	99,16	102,75	115,82	122,31
Stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva	100,97	97,72	103,44	119,31	119,27
Pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstva	102,03	101,18	104,89	120,27	125,12
Zdravlje	106,74	108,53	108,25	113,27	119,63
Prijevoz	101,59	98,93	108,43	117,78	121,67
Komunikacija	95,80	97,28	99,37	100,46	102,36
Rekreacija i kultura	99,98	101,55	104,22	114,27	119,94
Obrazovanje	102,05	101,72	102,19	104,53	110,23
Restorani i hoteli	107,08	107,13	112,15	131,27	148,00
Razna dobra i usluge	103,25	105,11	107,1	119,46	125,42

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2024., url.

Tablica 1 prikazuje harmonizirane indekse potrošačkih cijena (HICP) u različitim kategorijama potrošnje za razdoblje od 2019. do 2023. godine. Harmonizirani indeks potrošačkih cijena mjeri promjene u cijenama potrošačkih dobara i usluga koje kućanstva nabavljaju za potrebe osobne potrošnje. Opći HICP je narastao sa 103,25 u 2019. na 128,56 u 2023. godini. To ukazuje na kontinuirani rast cijena potrošačkih dobara i usluga, s najvećim skokom između 2021. i 2022. godine. Kada je u pitanju kategorija Hrana i bezalkoholna pića, pokazuje se značajan porast cijena, od 103,91 u 2019. do 141,47 u 2023. Najveći rast cijena zabilježen je između 2021. i 2022. godine (od 111,66 na 132,69). Kada su u pitanju alkoholna pića i duhan indeks je također rastao stabilno, sa 108,80 u 2019. na 135,36 u 2023. Porast cijena je prisutan svake godine, ali s nešto manjim povećanjima između 2022. i 2023. godine. Nakon blagog pada cijena odjeće i obuće u 2020. godini, cijene su porasle sa 99,16 na 122,31 u 2023. godini. To sugerira značajan porast cijena u posljednje tri godine. Stanovanje, voda, električna energija, plin i ostala goriva sljedeća je kategorija te ona bilježi vrlo zanimljiv trend; cijene su prvo pale između 2019. i 2020. godine, no potom su se povećale sa 97,72 na 119,27 u 2023. godini. Najveći rast se dogodio između 2021. i 2022. Kada su u pitanju pokućstvo, oprema za kuću i redovito održavanje kućanstva indeks je porastao sa 102,03 u 2019. na 125,12 u 2023. godini. Slično drugim kategorijama, najveći rast se dogodio između 2021. i 2022. godine. Cijene u kategoriji Zdravlje su porasle stabilno sa 106,74 u 2019. na 119,63 u 2023. godini. Što se tiče prijevoza, indeks je imao blagi pad u 2020. godini, ali se oporavio i narastao na 121,67 u 2023. Ova kategorija je zabilježila veći rast između 2020. i 2021., a potom umjereniji rast do 2023. Komunikacija bilježi najmanje promjene, s relativno stabilnim indeksom od 95,80 u 2019. do 102,36 u 2023. U kategoriji Rekreacija i kultura indeks je pokazao postupan porast, od 99,98 u 2019. do 119,94 u 2023., s izraženijim rastom nakon 2021. Cijene u obrazovanju su porasle vrlo umjereno, sa 102,05 u 2019. na 110,23 u 2023. Restorani i hoteli bilježe značajan rast, sa 107,08 u 2019. na 148,00 u 2023. Rast cijena u ovoj kategoriji je osobito izražen između 2021. i 2022. Kada su u pitanju razna dobra i usluge, indeks je porastao sa 103,25 u 2019. na 125,42 u 2023. godini, s posebnim naglaskom na razdoblje između 2021. i 2022.

Tablica pokazuje značajan rast cijena u većini kategorija, osobito nakon 2021. godine, što može odražavati utjecaj inflacije, poremećaja u lancima opskrbe, energetske krize i drugih makroekonomskih faktora. Najviše su porasle cijene u kategorijama hrane, restorana i hotela, te stanovanja i energije.

Slika 1.: Povećanje troškova hrane i režija u odnosu na dohodak prema vrsti kućanstva u Republici Hrvatskoj u 2023.

Izvor: HNB, url

Porast troškova života za kućanstva može se pripisati inflaciji, što rezultira većim izdacima za hranu i režije. Porast troškova prehrane i režija izravno pridonosi ukupnom porastu ukupnih troškova života. Budući da pojedinci izdvajaju veći dio svog dohotka za osnovne potrebe, njihov raspoloživi dohodak može se smanjiti, stvarajući pritisak na ukupni kućni budžet.

Rast cijena hrane može posebno zabrinjavati zbog činjenice da je hrana nužna životna potreba. Ovi izdaci povezani su s nabavom hrane i prehrambenih artikala za kućanstvo, a obuhvaćaju sve artikle koji se kupuju za potrošnju, uključujući voće, povrće, meso, ribu, mliječne proizvode, žitarice, ulja, konzervirane proizvode i slične proizvode.

Troškovi kućanstva mogu se podijeliti u dvije glavne kategorije: troškovi hrane i troškovi režija. Troškovi hrane ključni su jer zadovoljavaju osnovne prehrambene potrebe za pojedince i obitelji. Inflacija cijena hrane može imati značajne socijalne posljedice, potencijalno dovodeći do pothranjenosti i neadekvatne prehrane među najugroženijim populacijama. S druge strane, režijski troškovi obuhvaćaju različite redovne izdatke povezane s uslugama stanovanja i kućanstva. To uključuje struju, vodu, plin, grijanje, režije, telefon, internet, televiziju, stanarinu i slične troškove. Baš kao i troškovi hrane, režijski troškovi ključni su za nesmetano funkcioniranje kućanstva i obično su izdaci koji se ponavljaju.

Podaci prikazani na slici 2 pokazuju da je inflacijski šok utjecao na cijene hrane za sve tipove kućanstava. Dodatno, režijski troškovi porasli su za sve skupine, s izuzetkom dviju specifičnih kategorija koje uključuju osobe starije od 56 godina. Distribucija ovih troškova otkriva da su najviše pogođena kućanstva nižeg dohodovnog razreda. To se odnosi na kućanstva koja se nalaze u nižim slojevima ekonomske distribucije, a karakteriziraju ih niži prihodi i socioekonomski status. Među svim kategorijama, skupina "Jedna odrasla osoba, starija od 65 godina" doživjela je najveći porast troškova prehrane, za više od 10 postotnih bodova. S druge strane, troškovi režija porasli su za manje od 4 postotna boda. Odmah iza njih su skupine "Dvije odrasle osobe, najmanje jedna starija od 56 godina" i "Samohrani roditelji s uzdržavanom djecom".

Kada se ispituje mlađa demografija, postaje vidljivo da su režijski troškovi i troškovi hrane imali relativno manji utjecaj na raspoloživi dohodak. Analizirajući podatke, vidljivo je da je rast izdataka usko povezan s obrazovnim postignućima primarnog donositelja odluka u kućanstvu. Što je niža razina obrazovanja, veći je skok životnih troškova i posljedično smanjenje raspoloživog dohotka. Ekonomski institut u Zagrebu proveo je opsežno istraživanje koje je donijelo sličan zaključak. Njihovo istraživanje fokusiralo se na utjecaj inflacije i na bogate i na siromašne u Hrvatskoj. Pedantnim prikupljanjem podataka i analizom utvrdili su da je populacija s nižim prihodima imala više stope inflacije u usporedbi s referentnom skupinom tijekom duljeg razdoblja promatranja. Taj se nesrazmjer može pripisati činjenici da se značajan dio njihovih troškova izdvaja za robu i usluge koje su doživjele natprosječni skok cijena.

4. REZULTATI EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA

4.1. Metodologija istraživanja

Inflacija je jedan od ključnih makroekonomskih fenomena koji utječe na cjelokupno gospodarstvo i životni standard stanovništva. Predstavlja kontinuirani rast opće razine cijena dobara i usluga tijekom vremena, što smanjuje kupovnu moć novca. U Republici Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim zemljama, inflacija može imati značajne posljedice na ekonomske odluke kućanstava, štednju, potrošnju i investicije.

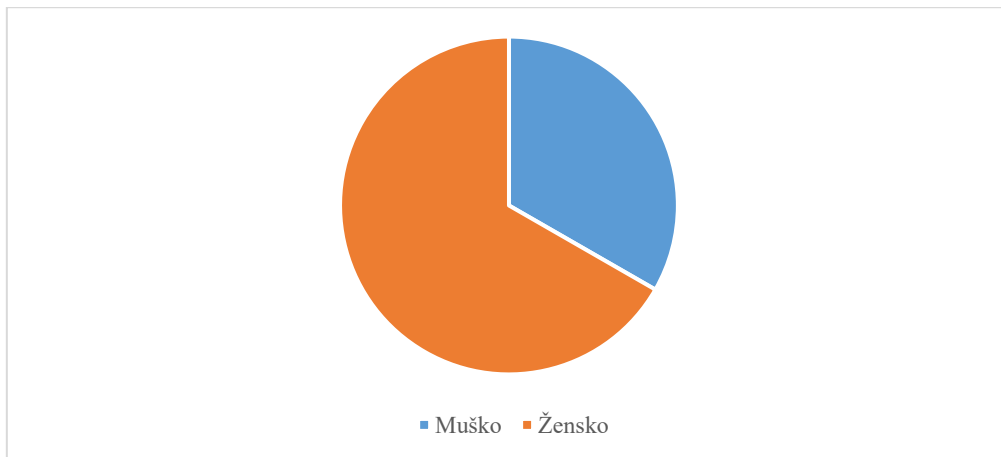
U svrhu razumijevanja kako inflacija utječe na svakodnevni život stanovnika Republike Hrvatske, provedeno je istraživanje putem ankete. Anketa je obuhvatila 120 ispitanika, koji su ispunili 16 pitanja vezanih uz njihove percepcije, stavove i osobna iskustva s inflacijom. Istraživanje je bilo otvoreno za sve punoljetne stanovnike Hrvatske tijekom razdoblja od jednog tjedna, čime se omogućilo prikupljanje raznovrsnih podataka. Istraživanje je provedeno online putem društvenih mreža gdje se dijelio anketni upitnik na kojega su ispitanici odgovarali. Anketni upitnik bio je dostupan ukupno tjedan dana te su u tom roku ispitanici mogli sudjelovati u istraživanju.

Cilj ovog istraživanja je analizirati kako stanovništvo percipira inflaciju, na koji način ona utječe na njihove životne odluke i financijsku situaciju, te identificirati glavne izazove s kojima se suočavaju uslijed rasta cijena. Rezultati ankete pružit će uvid u realne učinke inflacije na kućanstva i omogućiti bolje razumijevanje ekonomskih prilika s kojima se suočava stanovništvo Hrvatske.

4.2. Rezultati istraživanja

U ovom dijelu rada prikazat će se rezultati istraživanja koje je provedeno u svrhu ispitivanja inflacije i njenog utjecaja na stanovništvo u Republici Hrvatskoj.

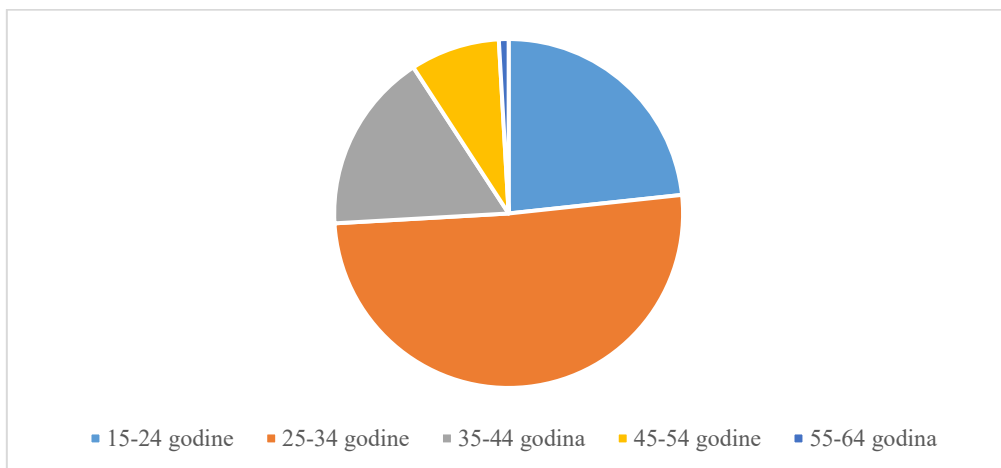
Grafikon 3.: Spol ispitanika

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Među ispitanicima, 66,7 % su bile žene, dok je 33,3 % bilo muškaraca. Ovaj demografski podatak može pružiti dodatni uvid u to kako različite skupine stanovništva percipiraju i reagiraju na inflaciju.

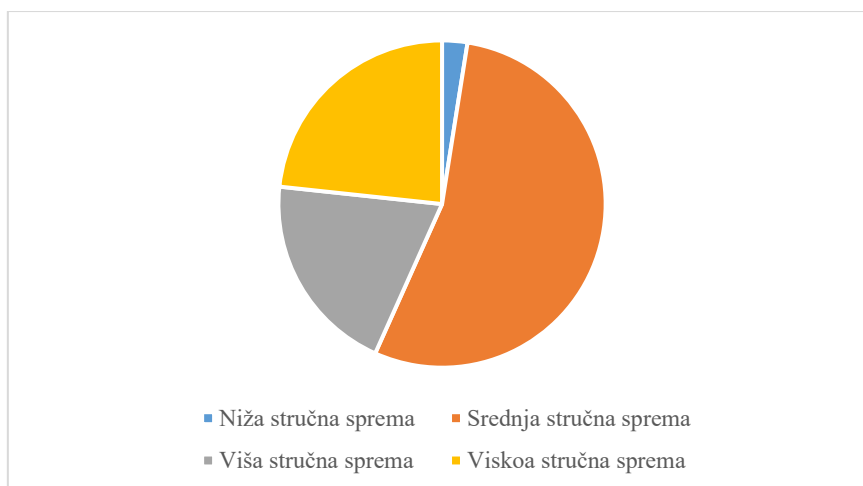
Grafikon 4.: Dob ispitanika

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

U anketi je sudjelovalo 50,8 % ispitanika u dobi od 25 do 34 godine, 23,3 % ispitanika u dobi od 15 do 24 godine, 16,7 % ispitanika u dobi od 35 do 44 godine, 8,3 % ispitanika u dobi od 45 do 54 godine te 0,9 % ispitanika u dobi od 55 do 64 godine. Ovi podaci pokazuju da je većina ispitanika bila mlađa populacija, što može ukazivati na njihovu veći interes za ekonomske promjene i njihovu sposobnost da odgovore na digitalne ankete. Veći udio mladih ljudi u anketi također može pružiti uvid u to kako mlađe generacije, koje su često u fazi početka karijere i stvaranja obitelji, percipiraju i osjećaju utjecaj inflacije na svoje financijske odluke i životni standard. S druge strane, manji udio starijih ispitanika može ukazivati na potrebu za dodatnim istraživanjem kako bi se bolje razumjeli utjecaji inflacije na starije generacije.

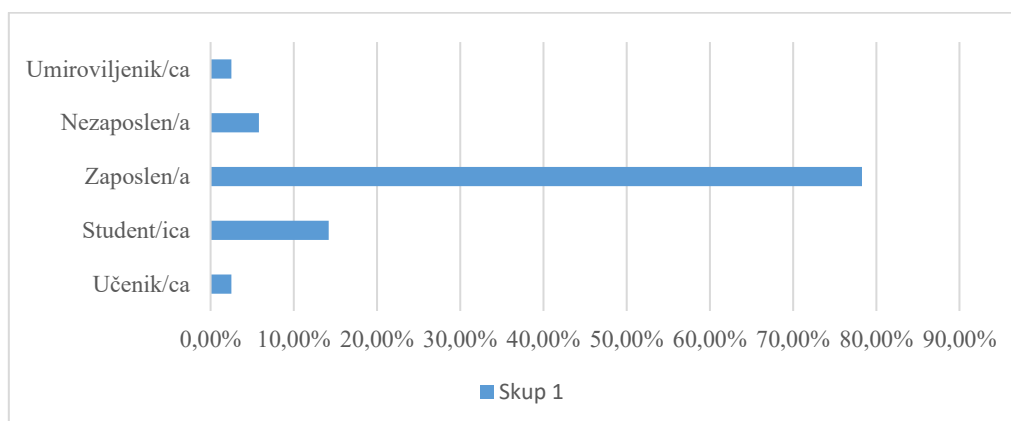
Grafikon 5.: Stupanj obrazovanja ispitanika

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema stupnju obrazovanja, ispitanici su se raspodijelili na sljedeći način: 2,5 % ima nižu stručnu spremu, 54,2 % ima srednju stručnu spremu, 20 % ima višu stručnu spremu, a 23,3 % ima visoku stručnu spremu. Ovi podaci pokazuju da većina ispitanika posjeduje srednju stručnu spremu, što može ukazivati na to da je ova obrazovna grupa najzastupljenija i možda najviše pogođena inflacijom. Visoka zastupljenost ispitanika sa srednjom i visokom stručnom spremom može također sugerirati da su ovi pojedinci možda više angažirani u ekonomska pitanja i osjetljiviji na promjene cijena u svojim svakodnevnim životima. Manji postotak ispitanika s nižom stručnom spremom može ukazivati na potrebu za dodatnim istraživanjem u ovoj skupini kako bi se bolje razumjeli specifični utjecaji inflacije na njihovu financijsku situaciju i životni standard. Također, visok postotak ispitanika s višom i visokom stručnom spremom može pružiti vrijedne uvide u to kako obrazovanje utječe na percepciju i prilagodbu na ekonomske promjene.

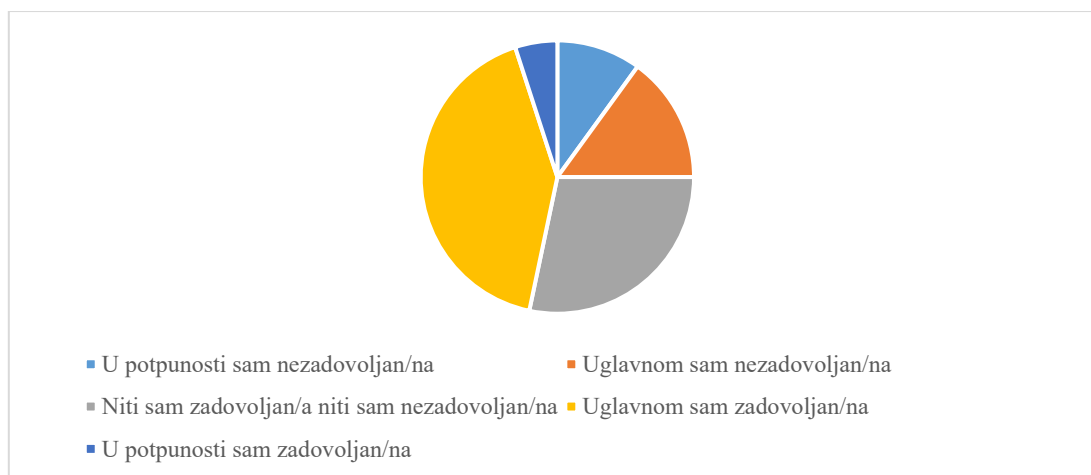
Grafikon 6.: Radni status ispitanika

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema radnom statusu, ispitanici su se raspodijelili na sljedeći način: 2,5 % su učenici, 14,2 % su studenti, 78,3 % su zaposleni, 5,8 % su nezaposleni, a 2,5 % su umirovljenici. Ovi podaci pokazuju da je većina ispitanika zaposlena, što sugerira da su ekonomski aktivni i vjerojatno direktno osjetljivi na promjene cijena i inflaciju kroz svoje prihode i troškove života. Značajan udio studenata može ukazivati na njihov interes za ekonomske promjene, dok manji udio nezaposlenih i umirovljenika može sugerirati da ove grupe možda nisu bile jednako uključene u anketu ili su manje zastupljene u ovoj populaciji. Prisutnost učenika i studenata također može pružiti uvid u percepcije mlađih generacija koje tek ulaze na tržište rada ili su u fazi obrazovanja. Sve ove skupine zajedno omogućuju širu perspektivu o tome kako različiti radni statusi utječu na percepciju i doživljaj inflacije u Hrvatskoj.

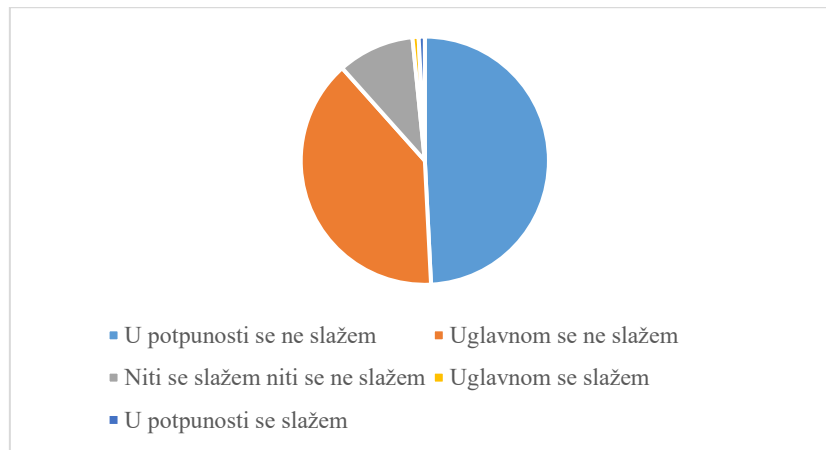
Grafikon 7.: Koliko ste zadovoljni svojim trenutnim financijskim statusom?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Ovi podaci pokazuju da većina ispitanika, ukupno 46,7 %, izražava određeni stupanj zadovoljstva svojim financijskim statusom, dok je manji, ali značajan dio, 25 %, nezadovoljan. Relativno visok postotak ispitanika koji su neutralni (28,3 %) može ukazivati na nestabilnost ili nesigurnost u njihovim financijama. Ovi rezultati sugeriraju da, iako postoji značajan udio zadovoljnih ispitanika, postoji i značajan dio populacije koji osjeća nezadovoljstvo ili nesigurnost u vezi s njihovim financijskim stanjem, što može biti povezano s utjecajem inflacije na njihove prihode i troškove života. Ovi zaključci naglašavaju potrebu za daljnjim istraživanjem i potencijalnim mjerama za poboljšanje financijskog blagostanja građana u Hrvatskoj.

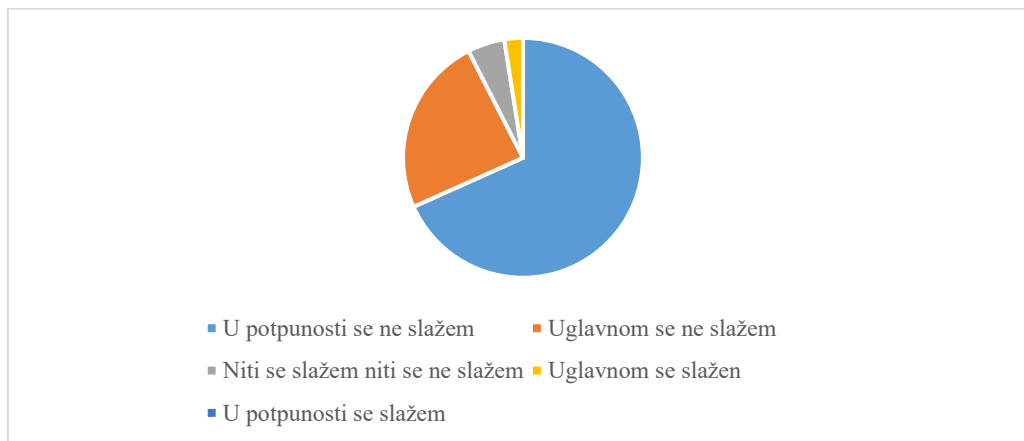
Grafikon 8.: Smatrate li da je rast cijena opravdan?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Navedeni podaci u grafikonu 8 jasno pokazuju da velika većina ispitanika, njih 88,4 %, smatra da rast cijena nije opravdan, što ukazuje na rašireno nezadovoljstvo inflacijom među stanovništvom. Samo 1,6 % ispitanika djelomično ili u potpunosti podržava rast cijena, dok je 10 % neutralno. Ovi rezultati sugeriraju snažnu percepciju nepravde ili neutemeljenosti trenutnog povećanja cijena, što može dodatno utjecati na opće nezadovoljstvo financijskim statusom i povjerenje u ekonomske politike. Takvo nezadovoljstvo može potaknuti zahtjeve za promjenama u ekonomskoj politici i mjerama za ublažavanje inflacije.

Grafikon 9.: Smatrate li da su plaće u Hrvatskoj u skladu s trenutnim poskupljenjem cijena?

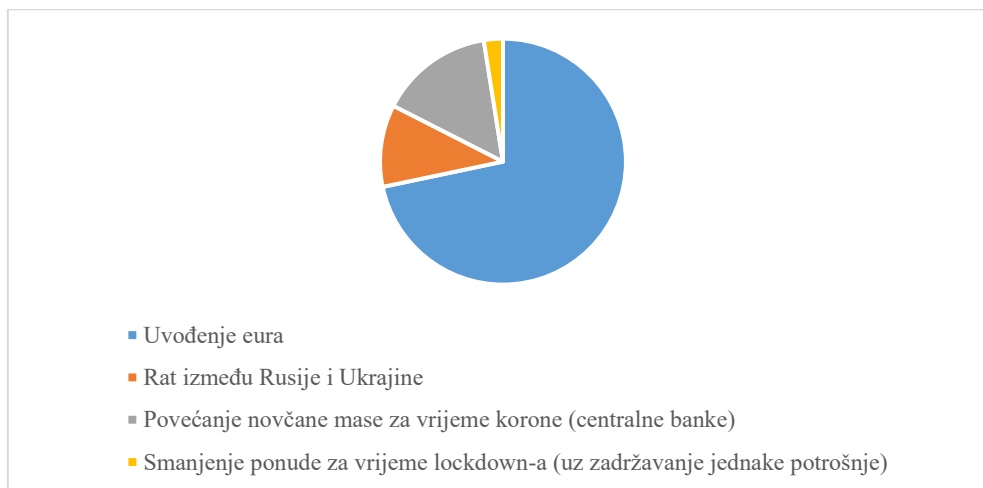

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Na pitanje "Smatrate li da su plaće u Hrvatskoj u skladu s trenutnim poskupljenjem cijena?" ispitanici su odgovorili na sljedeći način: 68,3 % se u potpunosti ne slaže, 24,2 % uglavnom se ne slaže, 5 % niti se slaže niti se ne slaže, 2,5 % uglavnom se slaže, a 0 % se u potpunosti slaže. Ovi podaci jasno pokazuju da velika većina ispitanika, ukupno 92,5 %, smatra da plaće nisu u skladu s trenutnim poskupljenjem cijena, što ukazuje na rašireno nezadovoljstvo radnika u Hrvatskoj. Samo mali postotak ispitanika (2,5 %) djelomično se slaže da su plaće

adekvatne, dok nijedan ispitanik nije u potpunosti zadovoljan plaćama u odnosu na rast cijena. Ovi rezultati sugeriraju snažnu percepciju da prihodi ne prate inflaciju, što može dodatno pogoršati osjećaj ekonomske nesigurnosti i nezadovoljstva među radnom populacijom. To može dovesti do povećanih zahtjeva za povećanje plaća i prilagodbu ekonomske politike kako bi se bolje zaštitila kupovna moć građana.

Grafikon 10.: Što smatrate najvažnijim uzrokom inflacije?

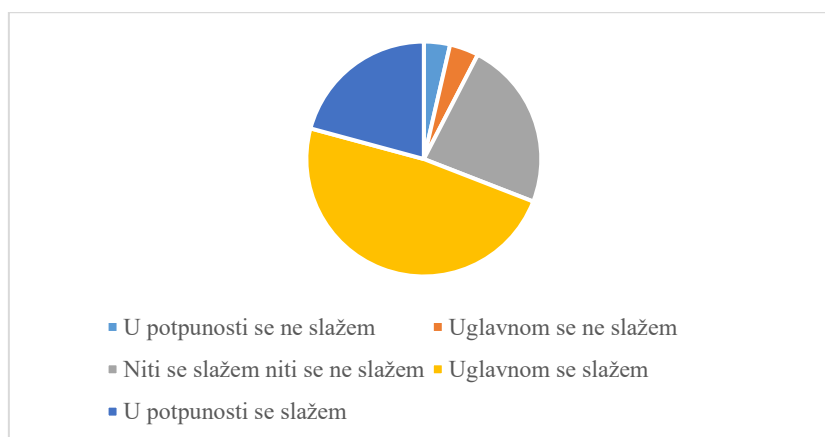

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema istraživanju, većina ispitanika (71,70 %) smatra da je uvođenje eura najvažniji uzrok inflacije. S druge strane, manji postotak ispitanika vidi povećanje novčane mase za vrijeme korone (15 %) i rat između Rusije i Ukrajine (10,80 %) kao značajnije faktore. Zanimljiv postotak (2,50 %) navodi smanjenje ponude za vrijeme lockdown-a uz zadržavanje jednake potrošnje kao uzrok inflacije. Iz ovih podataka možemo zaključiti da percepcija o uzrocima inflacije može biti različita među ispitanicima, pri čemu većina ističe uvođenje eura kao ključni faktor. To može ukazivati na različite ekonomske interpretacije i povijesne kontekste među populacijom, te na važnost razumijevanja različitih perspektiva u analizi inflacijskih fenomena.

Sljedeće pitanje u anketi glasilo je „Osjetite li posljedice inflacije?“. Ukupno 89,2 % ispitanika odgovorilo je kako osjeti navedene posljedice dok je 7,5 % ispitanika odgovorilo kako ne zna odnosno nije sigurno osjeti li posljedice inflacije. Ukupno 3,3 % ispitanika odgovorilo je kako ne osjeti posljedice inflacije. Ovaj rezultat sugerira da većina ispitanika percipira inflaciju kao nešto što utječe na njihov svakodnevni život ili financijsko stanje. Nije iznenađujuće što većina ljudi osjeća utjecaj inflacije, budući da visoke cijene mogu povećati troškove života, smanjiti kupovnu moć ili utjecati na osobne financije. To također može ukazivati na potrebu za ekonomskim prilagodbama ili strategijama kako bi se ublažili negativni učinci inflacije na pojedince i kućanstva.

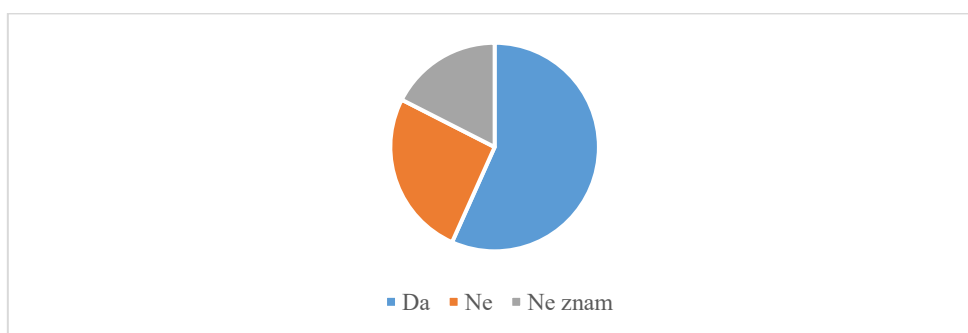
Grafikon 11.: Je li inflacija znatno utjecala na vašu kupovnu moć?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketnim rezultatima, većina ispitanika (69,10 %) izjavila je da inflacija utječe na njihovu kupovnu moć. Od toga, 48,30 % ispitanika uglavnom se slaže da inflacija utječe na njihovu kupovnu moć, dok 20,80 % ispitanika potpuno se slaže s tom tvrdnjom. Manji postotak ispitanika (27,30 %) nije bio jasan ili nije imao definiran stav o utjecaju inflacije na njihovu kupovnu moć, od čega je 23,30 % odgovorilo da niti se slaže niti se ne slaže, 4 % uglavnom se ne slaže, a 3,60 % se potpuno ne slaže. Ovi rezultati pokazuju da većina ispitanika percipira da inflacija ima utjecaj na njihovu sposobnost kupovanja. To može ukazivati na rastuću zabrinutost zbog rasta cijena i smanjenja kupovne moći, što može utjecati na potrošačko ponašanje i ekonomske odluke pojedinaca. Stoga, upravljanje inflacijom i njenim utjecajem na životni standard može biti ključno za ekonomske politike i strategije koje se primjenjuju u takvim uvjetima.

Grafikon 12.: Je li se smanjila Vaša osobna potrošnja i životni stil u vrijeme inflacije?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketi, većina ispitanika (56,70 %) izjavila je da im se smanjila osobna potrošnja i životni stil tijekom inflacije. Manji postotak ispitanika (25,80 %) nije primijetio smanjenje svoje potrošnje ili životnog stila u vrijeme inflacije. Dio ispitanika (17,50 %) nije bio siguran ili nije znao odgovoriti na to pitanje. Ovi rezultati sugeriraju da većina ispitanika percipira

utjecaj inflacije na njihovu sposobnost trošenja i način života. To može ukazivati na prilagodbu potrošačkih navika ili financijskih prioriteta kao odgovor na rast cijena. Važno je razumjeti kako inflacija može modificirati potrošačke obrasce te kako to može utjecati na širu ekonomiju i društvo u cjelini.

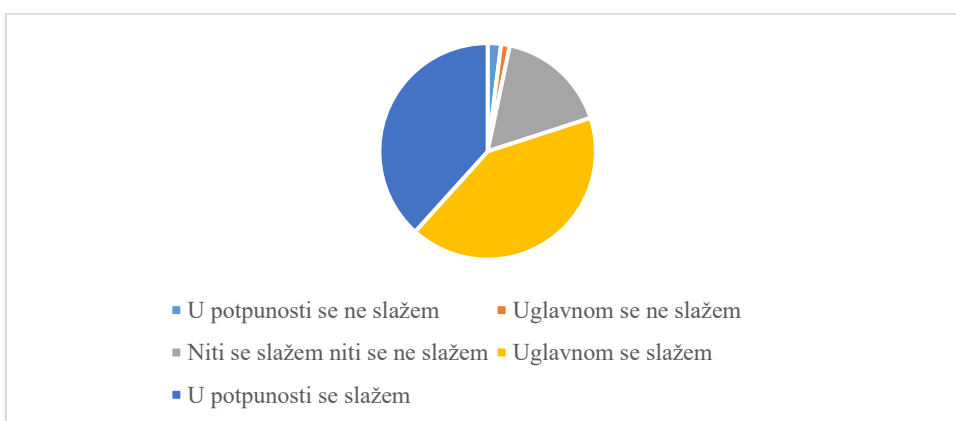
Grafikon 13.: Jeste li se morali odreći nekih stvari zbog njihova poskupljenja?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketi, većina ispitanika (68,9 %) izjavila je da su se morali odreći nekih stvari zbog njihovog poskupljenja. Manji postotak ispitanika (22,7 %) nije osjetio potrebu da se odrekne nečega zbog poskupljenja, dok je 8,4 % ispitanika bilo nesigurno ili nije znalo odgovoriti na to pitanje. Ovi rezultati pokazuju da većina ispitanika percipira utjecaj inflacije kroz konkretne promjene u svakodnevnom životu, kao što su smanjenje potrošnje ili odricanje od određenih stvari. To može ukazivati na prilagodbu životnog standarda ili financijskih prioritetnih troškova kako bi se nosili s rastućim troškovima. Ova saznanja su ključna za razumijevanje kako pojedinci reagiraju na ekonomske promjene te mogu pružiti uvid u širu sliku ekonomske stabilnosti i društvenog blagostanja.

Grafikon 14.: Smatrate li da je inflacija loše utjecala na hrvatsko gospodarstvo?

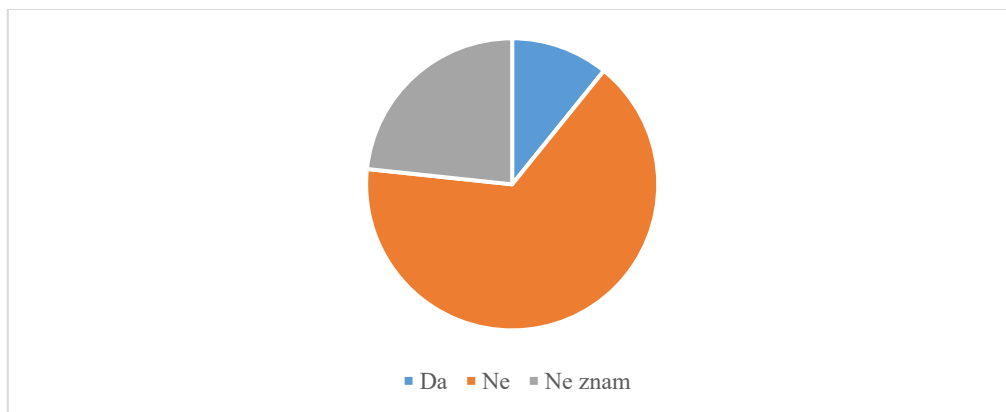

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketnim rezultatima, većina ispitanika (80 %) slaže se s tvrdnjom da je inflacija loše utjecala na hrvatsko gospodarstvo. Od toga, 38,30 % ispitanika potpuno se slaže s tim, dok 41,70 % ispitanika uglavnom se slaže. Manji postotak ispitanika (16,70 %) nije imao jasan stav

ili nije bio siguran u utjecaj inflacije na hrvatsko gospodarstvo, dok je samo 3,30 % ispitanika izrazilo neslaganje s tom tvrdnjom (1,30 % uglavnom se ne slaže, 2 % potpuno se ne slaže). Ovi rezultati jasno pokazuju visok stupanj zabrinutosti među ispitanicima u vezi s utjecajem inflacije na hrvatsko gospodarstvo. Velika većina smatra da je inflacija negativno utjecala na ekonomsku situaciju zemlje, što može ukazivati na percepciju o rastućim troškovima života, smanjenoj kupovnoj moći ili drugim ekonomskim izazovima. Takva percepcija može potaknuti potrebu za učinkovitim ekonomskim politikama i mjerama koje bi mogle ublažiti negativne učinke inflacije na gospodarsku stabilnost i dobrobit građana.

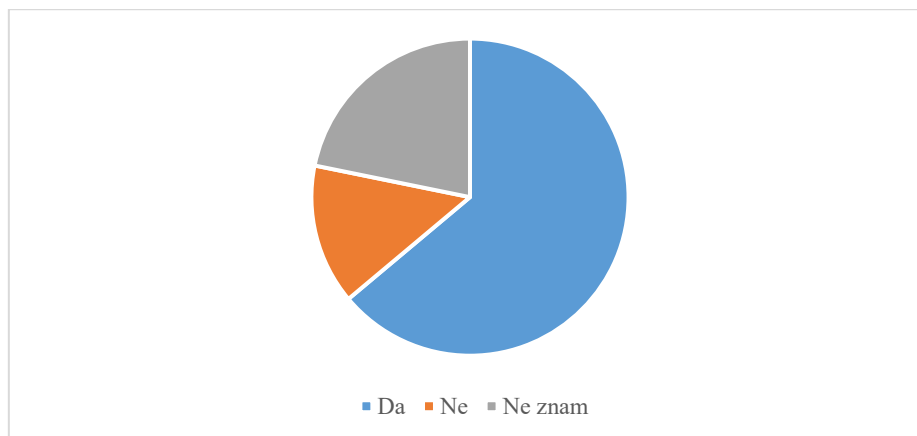
Grafikon 15.: Smatrate li da ste dovoljno informirani o načinu suzbijanja inflacije?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketnim rezultatima, većina ispitanika (65,80 %) izjavila je da se ne osjećaju dovoljno informirani o načinu suzbijanja inflacije. Samo 10,80 % ispitanika smatra da su dovoljno informirani, dok je 23,30 % ispitanika bilo nesigurno ili nije znalo odgovoriti na to pitanje. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za poboljšanjem edukacije i informiranosti građana o ekonomskim politikama i strategijama koje se primjenjuju radi suzbijanja inflacije. Nedostatak informacija može ograničiti razumijevanje javnosti o uzrocima i posljedicama inflacije te o mjerama koje se poduzimaju kako bi se stabilizirale cijene i ekonomija. Bolja komunikacija i transparentnost u vezi s ekonomskim politikama mogu pomoći u jačanju povjerenja i podrške javnosti te u izgradnji otpornijeg gospodarstva.

Grafikon 16.: Smatrate li da inflacija ima samo loše učinke na gospodarstvo?

Izvor: Izrada autorice rada prema rezultatima ankete.

Prema anketnim rezultatima, većina ispitanika (63,90 %) smatra da inflacija ima samo loše učinke na gospodarstvo. Manji postotak ispitanika (14,30 %) nije uvjeren da inflacija isključivo ima negativne učinke, dok je 21,80 % ispitanika bilo nesigurno ili nije znalo odgovoriti na to pitanje. Ovi rezultati pokazuju da većina ispitanika percipira inflaciju kao faktor koji uglavnom ima negativne posljedice na gospodarstvo. Međutim, postoji i značajan broj ispitanika koji nisu uvjereni u isključivost negativnih učinaka inflacije, što može ukazivati na potrebu za boljim razumijevanjem različitih aspekata inflacije i njenog utjecaja na ekonomiju. Raznolikost stavova može odražavati kompleksnost ekonomskih fenomena te nužnost za širim obrazovanjem i informiranjem o ekonomskim procesima i politikama.

Posljednje pitanje u ovom istraživanju bilo je: „Ukoliko smatrate da inflacija ima pozitivne učinke navedite koji su to!“ Na ovo pitanje je odgovorilo ukupno 5 ispitanika od njih 120 te su odgovori sljedeći: „Nema.“, „Standard je veći, ali nagla promjena na takav standard je štetna za neko razdoblje.“, „Učenje preživljavanja u novonastalim uvjetima.“, „Bolje su plaćeni mali poduzetnici“. Zaključak iz odgovora na posljednje pitanje u istraživanju o inflaciji pokazuje da samo mali broj ispitanika (5 od 120) smatra da inflacija može imati pozitivne učinke. Neki od tih pozitivnih učinaka prema njihovim odgovorima uključuju povećanje standarda života, bolje plaćanje za male poduzetnike te učenje prilagodbe i preživljavanja u novonastalim ekonomskim uvjetima.

Povećanje standarda života: Iako je povećanje standarda života može biti posljedica rasta gospodarstva ili povećanja prihoda, brza inflacija koja dovodi do naglog rasta cijena može negativno utjecati na dugoročnu stabilnost ekonomije i dovesti do problema s inflacijskim pritiscima.

Bolje plaćanje za male poduzetnike: Iako inflacija može povećati prihode nekih poduzetnika, dugoročno visoka inflacija može dovesti do nesigurnosti i poteškoća u poslovanju, osobito za male poduzetnike koji često nemaju kapacitet za brzu prilagodbu cijenama.

Učenje preživljavanja u novim uvjetima: Iako adaptacija na ekonomske promjene može biti korisna vještina, pretjerana inflacija može stvoriti ekonomske i društvene nestabilnosti koje mogu dugoročno naštetiti gospodarstvu i društvu u cjelini.

Ovi odgovori također pokazuju da postoji raznolikost mišljenja o utjecaju inflacije te da je potrebno uzeti u obzir širi kontekst i dugoročne posljedice inflacijskih politika. Briga za stabilnost cijena i dugoročnu ekonomsku održivost često su prioriteta u ekonomskim politikama koje se primjenjuju kako bi se osiguralo stabilno i prosperitetno gospodarstvo za sve građane.

Rezultati provedene ankete o inflaciji pokazuju visoku razinu svijesti među ispitanicima o negativnim učincima inflacije na njihov osobni život i gospodarstvo općenito. Većina ispitanika osjeća da su cijene porasle i da je njihova kupovna moć smanjena zbog inflacije. Također, većina smatra da inflacija negativno utječe na hrvatsko gospodarstvo i da su zbog inflacije morali odreći neke stvari te prilagoditi svoj životni stil. Također, većina ispitanika nije dovoljno informirana o načinu suzbijanja inflacije, što ukazuje na potrebu za boljim obrazovanjem i informiranjem građana o ekonomskim politikama. Postoji i raznolikost mišljenja o tome jesu li učinci inflacije isključivo negativni, što sugerira da postoji prostor za širi dijalog i razumijevanje kompleksnosti inflacijskih procesa. Sve u svemu, rezultati ankete naglašavaju važnost ekonomske stabilnosti i potrebu za učinkovitim upravljanjem inflacijom kako bi se očuvala ekonomska sigurnost i dobrobit građana.

5. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj značajan ekonomski pokazatelj je inflacija koja može duboko utjecati na građane. U ovom je radu fokus bio prvenstveno na utjecaj inflacije na kupovnu moć potrošača. Kupovna moć potrošača odražava sposobnost pojedinca da svojim raspoloživim prihodom zadovolji svoje potrebe i želje. Razumijevanje utjecaja inflacije na tu kupovnu moć ključno je za analizu opipljivih učinaka inflacije na građane Republike Hrvatske. Inflacija može dovesti do povećanja ukupnih razina cijena, čime se smanjuje stvarna vrijednost novca i kupovna moć pojedinaca.

U ovom završnom radu analiziralo se kako stanovništvo percipira inflaciju, na koji način ona utječe na njihove životne odluke i financijsku situaciju, te su se identificirali glavni izazovi s kojima se suočavaju uslijed rasta cijena. Nadalje, rad je ispitao moguće implikacije inflacije na zadovoljstvo potrošača i opće ponašanje. Ekonomski čimbenici poput recesije, rastuće nezaposlenosti ili promjena u monetarnoj politici mogu unijeti nestabilnost i nepredvidivost na tržište. Prema rezultatima istraživanja, može se zaključiti kako je rast cijena hrane i bezalkoholnih pića, uz troškove stanovanja i prijevoza, nedvojbeno primarni pokretač inflacije u Hrvatskoj. U eurozoni, fluktuacije cijena energije igraju relativno značajnu ulogu u ukupnoj inflaciji. Iako se ovaj doprinos povećava u apsolutnom smislu, ostaje stabilan u usporedbi s drugim kategorijama proizvoda i usluga. S druge strane, cijene hrane i bezalkoholnih pića na drugom su mjestu u eurozoni po relativnom utjecaju na inflaciju, a njihov je doprinos doživio brzi rast tijekom prošle godine.

Prema rezultatima ankete u kojoj su sudjelovali građani Republike Hrvatske, može se zaključiti da ispitanici posjeduju značajnu svijest o štetnim utjecajima inflacije kako na njihove osobne živote tako i na širu ekonomiju. Većina sudionika smatra da su cijene porasle i da je njihova kupovna moć smanjena kao rezultat inflacije. Nadalje, mnogi smatraju da inflacija negativno utječe na hrvatsko gospodarstvo, tjerajući ih da se odreknu određenih artikala i prilagode svoj stil života. Međutim, važno je napomenuti da većina ispitanika nema dovoljno znanja o metodama za suzbijanje inflacije, ističući nužnost poboljšane edukacije i komunikacije u vezi s ekonomskim politikama. Također postoji niz perspektiva o tome jesu li učinci inflacije isključivo negativni, što ukazuje na potencijal za opsežniji razgovor i dublje razumijevanje složenosti koja okružuje inflacijsku dinamiku. Ukratko, istraživanje naglašava važnost ekonomske stabilnosti i imperativ učinkovitog upravljanja inflacijom kako bi se osigurala ekonomska sigurnost i dobrobit građana.

6. POPIS LITERATURE

Knjige i članci:

1. Babić, M. (2003) *Makroekonomija*, Zagreb, Nakladnička kuća Mate
2. Benić, Đ. (2016) *Makroekonomija*, Zagreb, Školska knjiga
3. Borozan, Đ. (2019) *Makroekonomija*, Osijek, Ekonomski fakultet
4. Ekonomski Institut Zagreb (2022) Kolika je inflacija bogatima, a kolika siromašnima u Hrvatskoj: <https://www.eizg.hr/kolika-je-inflacija-bogatima-akolika-siromasnima-u-hrvatskoj/5950> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
5. Fioretti, L. i sur. (2021) Inflacija i percepcija inflacije u Hrvatskoj: <https://www.hnb.hr/-/inflacija-i-percepcija-inflacije-u-hrvatskoj> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
6. Grgačić, I., Majić, T. (2023) Konverzija valute u uvjetima povišene inflacije na primjeru hrvatskog gospodarstva: <https://hrcak.srce.hr/file/451782> [pristupljeno: 3. 9. 2024.]
7. Jeleč Raguž, M. (2020) *Osnove makroekonomije*, Požega, Veleučilište u Požegi
8. Jeleč Raguž, M. (2021) *Osnove gospodarstva Hrvatske I* – skripta – elektroničko izdanje. Požega: Veleučilište u Požegi.
9. Reić, Z., Mihaljević Kosor, M. (2011) *Ekonomija*, Split, Ekonomski Fakultet Split
10. Žmuk B., Bonić A. (2022) Analiza stavova hrvatskih građana o načinima očuvanja vrijednosti imovine u razdobljima visoke stope inflacije: <https://hrcak.srce.hr/clanak/420172> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]

Internetski izvori:

11. Državni zavod za statistiku (2022) *Pokazatelji siromaštva i socijalne uključenosti*: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58287> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
12. Državni zavod za statistiku (2022) *Indeksi potrošačkih cijena u svibnju 2023.:* <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58283> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
13. Državni zavod za statistiku (2023) Statistika u nizu, Cijene: <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
14. Eurostat (2023) Stope inflacije - indeks potrošačkih cijena: <https://www.euro-area-statistics.org/inflation-rates?cr=eur&lg=hr> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]
15. Europska središnja banka (2023) Odluke o monetarnoj politici: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.mp230727~da80cfcf24.hr.htm> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]

16. Hrvatska narodna banka (2024) <https://www.hnb.hr/documents/20182/4643477/h-fs-24.pdf/9bef2ca8-a966-4f5b-07f0c2478fd4171d> [pristupljeno: 15. 6. 2024.]

POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABLICA

Grafikon 1.: Godišnji indeksi potrošačkih cijena u Republici Hrvatskoj od 2019. do 2023. godine, stope promjene.....	12
Grafikon 2.: Ukupna stopa inflacije u Hrvatskoj i u Europodručju po godinama za razdoblje od 2019. do 2023.....	16
Grafikon 3.: Spol ispitanika.....	25
Grafikon 4.: Dob ispitanika.....	25
Grafikon 5.: Stupanj obrazovanja ispitanika.....	26
Grafikon 6.: Radni status ispitanika.....	26
Grafikon 7.: Koliko ste zadovoljni svojim trenutnim financijskim statusom?.....	27
Grafikon 8.: Smatrate li da je rast cijena opravdan?.....	28
Grafikon 9.: Smatrate li da su plaće u Hrvatskoj u skladu s trenutnim poskupljenjem cijena?...28	
Grafikon 10.: Što smatrate najvažnijim uzrokom inflacije?.....	29
Grafikon 11.: Je li inflacija znatno utjecala na vašu kupovnu moć?.....	30
Grafikon 12.: Je li se smanjila Vaša osobna potrošnja i životni stil u vrijeme inflacije?.....	30
Grafikon 13.: Jeste li se morali odreći nekih stvari zbog njihova poskupljenja?.....	31
Grafikon 14.: Smatrate li da je inflacija loše utjecala na hrvatsko gospodarstvo?.....	31
Grafikon 15.: Smatrate li da ste dovoljno informirani o načinu suzbijanja inflacije?.....	32
Grafikon 16.: Smatrate li da inflacija ima samo loše učinke na gospodarstvo?	33
Tablica 1.: Promjena razine cijena u Republici Hrvatskoj po kategorijama 2023. godine u odnosu na 2013. godinu u %.....	20
Slika 1.: Povećanje troškova hrane i režija u odnosu na dohodak prema vrsti kućanstva u Republici Hrvatskoj u 2023.....	22

PRILOG 1.

Anketni upitnik

Inflacija i njezin utjecaj na stanovništvo Republike Hrvatske

Ova anketa provodi se anonimno a koristit će se u svrhu istraživanja za pisanje završnog rada na temu inflacije u Republici Hrvatskoj.

1. Spol?

- Muško
- Žensko

2. Dob?

- 15-24 godine
- 25-34 godine
- 35-44 godine
- 45-54 godine
- 55-64 godine

65 i više godina

3. Stupanj obrazovanja?

- Niža stručna sprema
- Srednja stručna sprema
- Viša stručna sprema
- Visoka stručna sprema

4. Radni status?

- Učenik/ica
- Student/ica
- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Umirovljenik/ca

5. Koliko ste zadovoljni svojim trenutnim financijskim statusom?

- U potpunosti sam nezadovoljan/a
- Uglavnom sam nezadovoljan/a
- Niti sam zadovoljan/a niti sam nezadovoljan/a
- Uglavnom sam zadovoljan/a
- U potpunosti sam zadovoljan/a

6. Smatrate li da je rast cijena opravdan?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem

- U potpunosti se slažem

7. Smatrate li da su plaće u Hrvatskoj u skladu s trenutnim poskupljenjem cijena?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

8. Što smatrate najvažnijim uzrokom inflacije?

- Uvođenje eura
- Rat između Rusije i Ukrajine
- Povećanje novčane mase za vrijeme korone (centrale banke)
- Smanjenje ponude za vrijeme lockdown-a (uz zadržavanje jednake potrošnje)

9. Osjetite li posljedice inflacije?

- Da
- Ne
- Ne znam

10. Je li inflacija znatno utjecala na vašu kupovnu moć?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

11. Je li se smanjila Vaša osobna potrošnja i životni stil u vrijeme inflacije?

- Da
- Ne
- Ne znam

12. Jeste li se morali odreći nekih stvari zbog njihova poskupljenja?

- Da
- Ne
- Ne znam

13. Smatrate li da je inflacija loše utjecala na hrvatsko gospodarstvo?

- U potpunosti se ne slažem
- Uglavnom se ne slažem
- Niti se slažem niti se ne slažem
- Uglavnom se slažem
- U potpunosti se slažem

14. Smatrate li da ste dovoljno informirani o načinu suzbijanja inflacije?

- Da

- Ne
- Ne znam

15. Smatrate li da inflacija ima samo loše učinke na gospodarstvo i životni stil stanovništva?

- Da
- Ne
- Ne znam

16. Ukoliko smatrate da inflacija ima i pozitivne učinke navedite koji su to:

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Darija Bionda** pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom: Inflacija i njezin utjecaj na potrošnju stanovništva u Republici Hrvatskoj te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 11. 9. 2024.

Potpis studenta

Darija Bionda